BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL 12 TEMMUZ 1985 SAYI: 285

Demokrasi, Ona İhtiyacı Olanlarla Kazanılır

GÖNDERMEDEN GİTMEYECEKLER!" 12 Eylül 1980' den bu yana, her yıl yeri ve zamanı geldiğinde tekrarladığımız bu tespitin, sırf insanlarımızı gayrete getirmek için başvurulan bir ajitasyon sloganı olmadığını, esasında sınıflar mücadelesinin günümüzdeki konumundan ortaya çıkan GERÇEK durumu yansıttığını, hayatın kendisi devamlı kanıtlıyor. Ama, bu gerçeği göremeyenler, daha da önemlisi görmek istemeyip kendini kandıranlar –ve başkalarını da yanıltanlar– öylesine çoğunluktalar ki, olup bitenlerin ne demeğe geldiklerini usanmadan dile getirmek, gerçeği hafızalarda diri tutmak zorunlu oluyor.

Bir kısmına göre 6 Kasım 1983 seçimleriyle birlikte "askeri yönetim çekildi" ve yerini sivillere bıraktı, böylece Türkiye'de "demokrasiye dönülmüş" oldu. Kimileri içinse, 6 Kasım 1983'de demokrasiye tam olarak dönülmedi ama "demokrasiye geçiş dönemi" başladı. Bazılarının fikrine bakılırsa "demokrasiye geçiş dönemi" deyimi yanıltıcıdır, demokrasi ya tam olur, ya da hiç olmaz, "tam demokrasi" yoksa bunun başlıca nedeni "anayasa"nın eski siyasileri kısıtlayan geçici hükümlerdir. Bir başkalarına sorarsanız evet, demokratik hak ve özgürlüklere önemli kısıtlamalar getirilmiştir ve bunları değiştirmek gerekir, ama bu "kanun" dışına çıkmadan, yani, demokratik hak ve özgürlükleri düpedüz yasaklayan anayasanın ve Cunta'nın kanunlarının sınırları içinde kalarak, –Türkçesi hiç birşey yapmadan– yapılmalıdır! Ve ilh...

Bunlara bir de Türkiye'ye dışardan bakanları ilave etmek lazım. Geçtik muhafazakârları, demokrasinin en hararetli savunucusu sosyal demokratlara göre, sıkıyönetimlerin kaldırılıyor olması iyiye alamettir, sıkıyönetim tümden kaldırıldığında, Türkiye'de idare sivilleşmiş ve böylece "demokrasiye dönüş" yolunda bir hayli mərhale kat'edilmiş olacaktır!

Bütün bu "başka başka" düşünenlerin tümünün, birleştikleri ORTAK nokta ise şu: Demokrasiyi, –Cunta'dan– askerlerden, yani demokrasiyi bilfiil katletmiş olanlardan beklemek, demokrasiyi onların himmetine bırakmak. Paradoksun bu kadarı ve bunun farkında olmamak –ya da farkında olup da şarkkâri bir kurnazlıkla, askerlere hoş görünerek onları demokratlığa kandırmak– kolay inanılası değildir.

Demokrasi konusunda en hızlı olanların dahi yaptıkları hesapları ve beklentilerini şöyle özetleyebiliriz:

Özal iyice yıpranırsa bir erken seçimde, bu olmadığı takdirde 1988 genel seçimlerinde SODEP'le, DYP –ve kurulursa DSP– ANAP'ın yanısıra parlamentoya girerler. HP ve MDP barajı dahi aşamayacakları için silinip giderler. Türkiye'nin sıkıntılarına çözüm getiremediği gibi sorunları daha da ağırlaştıran ve bu yüzden iyice yıpranmış olan ANAP'ın tek başına çoğunluğu sağlaması imkânsızdır. Bu takdirde meydan SODEP'le DYP'ye kalacaktır. Bu iki parti daha bugünden demokrasi konusunda anlaştıklarına göre, onların çoğunlukta olduğu bir parlamento demek, demokrasiye geçiş döneminin sona ermesi ve demokrasinin bütünüyle işlerlik kazanması demektir.

İlk bakışta hiç de yabana atılmayacak bir mantık kurgusu. Üstelik 1988 seçimlerinden 1 yıl sonra Evren'in de süresi dolacak, öteki generallerin oluşturduğu "Cumhurbaşkanlığı Konseyi" ortadan kalkacak ve şayet SODEP'le DYP'nin parlamentodaki sayıları anayasayı değiştirmeye yetmemişse birkaç yıl sonra da eski siyasilere konan kısıtlama süresi sona erecek... Ve işte "demokrasi"!

Hemen baştan uyaralım; böyle düşünenler, olmayacak duaya amin dediklerini kesinlikle bilmelidirler.

Türkiye'ye faşizm lâf olsun diye getirilmedi. Anayasasından, kanunlarına, devletin

yeniden düzenlenmesinden, sosyal hayatın kışlalaştırılmasına kadar tüm yapılanların kendi içinde tutarlı bir mantığı var: FAŞİZMİ KURUMLAŞTIRMAK, ASGARİSİNDEN YIĞINLARIN PARMAK KIPIRDATMASINA İZİN VERMEYECEK BİR DİKTATÖRLÜĞÜ SİSTEMLİ BİR ŞEKİLDE YERLEŞTİRMEK. Cunta'nın 12 Eylül'den bu yana tüm icraatı bu hedefe yönelik olmuştur ve bu yolda azımsanmayacak merhaleler alındığı açıktır. Kısacası SODEP'le DYP'nin çoğunlukta olduğu bir parlamentonun varlığında dahi, Türkiye'de sokaktaki insan için, egemen güçler dışındaki ezici çoğunluk için demokrasinin yokluğu pekâlâ mümkündür, hatta işler sadece bu ikisine –ve demokrasiyi askerlerin himmetine bırakan kim varsa hepsine– kalacaksa, böylesi kaçınılmazdır.

KİMLERİN DEMOKRASİYE İHTİYACI VAR, KİMLERİN YOK?

Demokrasi konusunda neyin olup neyin olmayacağını kavrayabilmek için herşeyden önce şu sorunun cevabını net ve ikirciksiz vermek gerekir: Türkiye'de toplumsal olarak demokrasiye kimin –veya kimlerin– İHTİYACI vardır?

İlk önce Evren ve hempalarını alalım. Askeriyenin böyle bir ihtiyacı olabileceğini tartışmak abes olsa gerekir. Yani demokrasi olacak ise, evvelemirde onlara RAĞMEN olacaktır. Bu faktör gözardı edildi miydi, demokrasi konusunda bir adım bile ilerlenemez.

Peki, askerler kadir-i mutlak mı, sınıflar üstü, sınıflardan bağımsız bir konuma, güce ve yetkiye mi sahipler? Elbette değil. Sözünü ettiğimiz askerler günümüzde egemen güçler ittifakı içinde bir katman, hem de esas anlamda belirleyici olmayan bir kesim. Belirleyici olan tekelci burjuvazi, onun içindeki çıkar kavgaları ve ağır basan unsurların çıkarlarını yansıtan politikalar. Tabii, bu konudaki belirleyicilik de birebir değil. Yani tekelciler kapışıyorlar, içlerinde ağır basanlar kendi politikalarını askerlere dikte ediyorlar, askerler de bu politikaları uyguluyorlar, elbette böyle olmuyor. En azından, sözünü ettiğimiz askerler de burjuvazinin unsurları. Ama bunların tarihi, sosyal, siyasi şartlardan süzülen özgül konumları olduğu da bir gerçek. Ve bunlarla, finans kapital içindeki bir kısım unsurların rezonans halinde oldukları da bir gerçek. Bu rezonansın frekansı ise DEMOKRASİ DÜŞMANLIĞI.

Tekelci burjuvazinin bazı unsurları demokrasi düşmanı da, diğer bazıları demokrasinin dostu mu? Bu noktada hayal peşinde koşanların olduğunu biliyoruz. Ve bir kere daha altını çiziyoruz: Tekelci burjuvazi demokrat olamaz, çünkü onun demokrasiye hiç mi hiç İHTİYACI YOK, böylesi bir "lükse" de TAHAMMÜLÜ YOK! Tabii yanlış anlamalara mahal vermemek için hemen bir parantez açalım. Onun "lüks" bulduğu demokrasi tüm toplum için gerekli olanıdır. Yoksa kendi içindeki hesaplaşmalar sözkonusu olduğunda –DYP'nin varlık sebebi, Demirel'in, türlü engellemelere rağmen siyasette söz sahibi olmaya devam etmesinin nedeni bu değil midir?– nasıl da demokrat kesildiklerini hep görmüyor muyuz?

Tekelciler dışında kalan burjuva katmanlara gelince, bunların belli ölçüde demokrasiye ihtiyaçları olduğu söylenebilir. Tekellerin egemenliği böylelerinin gelişme ve toplam kârdan daha fazla pay alma emellerini devamlı aşındırdığı için, onlar demokrasi taleplerinde daha toplumsal konumlar alabilirler. Öte yandan kaderleri tekelcilerle olan ekonomik ilişkilere sıkı sıkıya bağlı olduğundan ve dahi grev hakkı vb. demokratik hak ve özgürlükler onlar için bir anlam ifade etmediğinden tekelciler dışındaki burjuva katmanlar için demokrasi hayati bir ihtiyaç değildir, olmamıştır, olmaz da!

Geriye kalıyor işçiler, diğer emekçiler, çalışan geniş yığınlar. Nedenlerini saymaya hiç gerek yok, biliyoruz, onlar için, toplumun % 90'ını oluşturan bu insanlarımız için bugün demokratik hak ve özgürlükler SU kadar, EKMEK kadar –hatta su ve ekmek de demokratik hak ve özgürlüklerin varlığına bağlı olduğu için, onlardan da fazla– değerli ve önemli bir İHTİYAÇTIR.

Ve SONUÇ: Bir toplumda kimler ki, demokratik hak ve özgürlüklere MUHTAÇ, demokrasinin de onların GÜCÜYLE, onlar TARAFINDAN gerçekleştirilmesinden başka yol yoktur! İşte baştan beri "göndermeden gitmeyecekler!" dememiz bundandır.

Denebilir ki, kabul, burjuvaziye demokrasi lâzım değil, ama demokrasiye ihtiyacı olan güçler de toplanıp faşizmi gönderemiyorlar, üstelik böyle güçlü bir yığınsal hareketin kısa sürede oluşacağının belirtileri de yok, faşizmse burjuvazinin tek iktidar biçimi değil, hatta ihtiyaç duymadıkça başvurmamayı yeğlediği bir yol, önümüzdeki süreç boyunca faşizme ihtiyacı kalmamışsa, neden burjuva demokrasisine geçilmesin?

Burjuvazi için, burjuva demokrasisinin geniş yığınlara tanıdığı demokratik hak ve özgürlükler genel kural olarak hemen her zaman can sıkıcı baş ağrıları olmuştur. Burjuva demokrasisini bir tür demokrasi yapan demokratik hak ve özgürlüklerin başlıcaları, işçilerin, emekçilerin bileğinin hakkıyla kazanılmışlardır. Bu nedenle burjuvazi, kendi icadı olan demokrasiye dahi bir bakıma katlanır. 1961 Anayasası'nı bile "lüks" olarak gören Türk burjuvazisi ise, demokrasiye çok daha tahammülsüzdür. Ama yine de bu, burjuvazinin, hatta tekelci mihrakların demokrasiye KENDİLİKLERİNDEN katlanabilecekleri du-

rumlar olabilir. Böyle birşeyin gerçekleşebilmesi için ise, herşeyden önce Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu ekonomik krizi atlatması, örneğin kalkınma hızının yıllık % 10'lara tırmanması, dış ödemeler dengesinin açık vermekten kurtulup, fazla vermeğe başlaması, enflasyonun tek haneli sayılara düşürülmesi vb. şartların yaratılması gerekir. Ki ancak böylesi şartlar da, bu ekonomik patlamadan nasibini alacak yığınların hallerinden memnun olacaklarından ve demokratik hak ve özgürlüklerin "SUİSTİMAL" edilmeyeceğinden emin olunsun, dahası üretimle tüketim arasındaki dengenin bu şartlarda kârı daha artırıcı şekilde kurulabileceği varsayılsın...

Böyle bir Türkiye tablosunun, burjuvanın en iyimseri için dahi Kaf dağının ardında olduğunu belirtmeye her halde gerek yok. Aksine Türkiye ekonomisi gün be gün çıkmaza saplanıyor, çünkü onun bu kaderini çizen, mevcut ekonomik yapının, içinde bulunduğu uluslararası ilişkilerin ve bunların dayattığı politikaların kendisi... Tekelci burjuvazi ise bu oluşumun mimarı ve bu sürecin yönlendiricisi. Yanıldığından değil, çıkarı böylesinde olduğundan. Onun için ekonomideki kötüye gidişi değiştirmek tekelci burjuvazinin harcı değil. Dolayısıyla tekelci burjuvazinin yönlendirdiği ekonomik politikadan, onun razı olabileceği bir demokrasinin asgari şartlarının ortaya çıkması olası değil.

DEMOKRASİYE RAZI ETTİRMEK

O halde demokratik hak ve özgürlükleri kazanmak için tekelci burjuvaziden tümüyle kurtulmak mı gerek?

Böyle düşünenlere ve böylesini savunanlara hep karşı çıktık. Tekelcileri savunduğumuzdan değil, herşeyin bir yolu yordamı olduğundan. Tekelcilerden elbette kurtulunacak, ama şu anda değil. Şu anda yapılacak olan, onlar demokrasiye razı olmuyorlarsa, ONLARI DEMOKRASİYE RAZI ETTİRMEKTİR!

12 Eylül'den beri hedefimiz, en geniş demokrasi güçlerinin elbirliğiyle Cunta'yı alaşağı etmek, yerine geçici bir demokratik hükümet kurmak ve demokratik hak ve özgürlükleri en tam bir biçimde toplumda geçerli kılmaktır. Bu hedefimiz faşizm hükmünü yürüttüğü sürece geçerliliğini koruyacaktır. Çünkü —bu arada devrimci durum şartlarının oluşması dışında— faşizmi altetmenin başka bir yolu yoktur.

Başka yol yoktur, ama bu yol tek bir biçimde gerçekleşir diye de bir kaide yoktur. Bizim öngördüğümüz biçim, tüm demokrasi güçlerinin anti-faşist bir cephede birleşmesi ve faşizmin altedilmesinden sonra, cephede yer alan örgütlerin ortak geçici hükümetinin kurulmasıdır. Bu, faşizme karşı mücadelenin en gelişkin biçimidir. Ama, illa bu biçim gerçekleşirse faşizm gönderilebilir de denemez. Biçimi belirleyecek olan ülkenin şartları, uluslararası ilişkilerdeki gelişmeler ve özellikle anti-faşist mücadelede ortaya çıkabilecek özgüllüklerdir. Genellikle de görülen en gelişkin biçimin nadiren gerçekleştiğidir. Latin Amerika kıtasında son yıllarda pekçok ülkede faşizmden burjuva demokrasisine geçilmiştir. Nikaragua, Bolivya, Arjantin, Brezilya, Peru, Urugu-ay bunların hepsi kendilerine özgü yollar izlemişlerdir. Nikaragua'da Somoza faşizmi silahlı mücadeleyle ve geniş demokrasi güçlerinin ortak savaşıyla altedilmiştir. Bolivya'da sol güçlerin devlet başkanlığına seçilen ortak adayına bu görevi teslim etmeyen Cunta; bir süre sonra pes demiş ve geri çekilmek zorunda kalmıştır. Diğerlerinde mevcut askeri faşist rejimler seçimler sonucu yönetimleri sivillere bırakmışlar, daha doğru deyişle seçimlere gitmek ve iktidarı terketmek zorunda kalmışlardır.

Bütün bunlara bakarak —Nikaragua dışında— bu ülkelerde askerlerin rızasıyla ve onlar vasıtasıyla demokrasiye dönüldüğü söylenebilir mi?

Gözlemlerin en yüzeydeni bile böyle bir yanılgıya yer vermez. Çünkü bu ülkelerin hepsinde askerler iktidardan uzaklaşmaya zorlanmışlardır, demokrasiye ihtiyacı olmayanlar ona katlanmaya RAZI edilmişlerdir. "Kimler tarafından?" sorusunun cevabı son derece nettir. YIĞINLAR tarafından, demokrasiye GERÇEKTEN İHTİYACI olan işçiler tarafından, tüm çalışan halk tarafından, demokrasi güçleri tarafından. Bu nokta en ufak bir ikircikliğe yolaçmayacak kadar ayan beyandır. Saydığımız Latin Amerika ülkelerinde yığınların aktif mücadelesi olmasaydı, onlar sokaklara dökülmeseydiler, bu ülkelerdeki cuntaların hepsi hâlâ daha halklarının ensesinde boza pişiriyor olacaklardı. Kısacası bu ülkelerde demokrasiye egemen güçlerin himmetiyle dönülmedi. Aksine, onlara rağmen, demokratik hak ve özgürlükler yığınların kararlı ve ısrarlı mücadelesiyle kazanıldı, demokrasiye —şu veya bu biçimde— ona İHTİYACI OLANLARIN ÇABALARIYLA, ona ihtiyacı olmayanlara karşı mücadele edilerek geçildi. Kısacası askerler kendiliklerinden çekilmediler, halkların dayatması sonucu, bir bakıma safdışı edildiler.

Başka halkların başlarından geçenler niye bize öğretici olmasın? Üstelik benzerlikler öylesine çok ki!

DEMOKRASİYİ KAZANACAK OLAN YIĞINLARDIR

Öyleyse çıkaracağımız ilk sonuç, Türkiye'de de demokratik hak ve özgürlüklere gerçekten ihtiyacı olanlar davranmadıkça, faşizmin hükmünü yürütmeye devam edeceğidir. Üstelik ortalığı kaplayan "demokrasiye dö-

(Devamı 14. sayfada)

Sosyal Demokrasi ve Bilimsel Sosyalizm (V)

Ahmet Kaçmaz

Bir önceki bölümde sosyal demokrasinin "demokrasi tercihi"nin aslında kapitalizmin tercih edilmesi olduğu gösterilmiş ve sosyal demokratların kapitalizm altında, burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki çelişkinin yumuşatılarak dengenin sağlanabileceği, bu nedenle de üretim araçlarının özel mülkiyetine son vermenin bir zorunluluk olmaktan çıktığı yolundaki görüşleri, Kapitalist Birikimin Genel Kanunu esas alınarak irdelenmeye başlanmıştı.

Kapitalist üretimin gelişmesiyle birlikte toplam sermaye devamlı büyür. Bu süreçte sermayenin organik bileşimi de sürekli değişir, değişen sermayenin (ücretlerin) değişmeyen sermayeye (üretim araçlarının değerine) oranı küçülür. Bu, sermayenin büyümesiyle, onun organik bileşiminin değişimi arasındaki ilişkiyi belirleyen kanundur.

Bu kanunun işleyişiyle birlikte, toplam sermaye artarken, değişen sermayenin mutlak miktarındaki değişim için üç şık sözkonusudur. Bu miktar artabilir, aynı kalabilir, azalabilir. Kapitalist üretimin gelişmesi sürecinde yeralan çeşitli faktörlere bağlı olarak bu üç şıktan birisi gerçekleşir. Ancak kapitalist üretimin tarihi gelişimi sözkonusu olduğunda genel kural şudur: Kapitalizmin başlangıç dönemlerinde, prodüktivitedeki artışların da nispeten sınırlı olması nedeniyle, değişen sermaye —oranı nispi olarak azalırken— mutlak miktar olarak artar. Ne ki, kapitalist üretimin gelişmesinin bir aşamasından sonra özellikle yoğunlaşma ve merkezileşme yolundan sermaye birikiminin yeni boyutlara varmasıyla birlikte, değişen sermaye, nispi olarak azalırken mutlak miktar olarak da azalmaya başlar. Sonuç, bu gelişmeye parelel olarak, her geçen gün miktarı artan üretim araçları kitlesini harekete geçirmek için ihtiyaç duyulan işgücü toplamının mutlak olarak da devamlı —devri bunalımlar sonrasındaki sıçramalar gelişmenin ortalama çizgisini değiştirmez— azalma göstermesidir. Marx bu son gelişmenin mekanizmasını şu şekilde dile getirir:

"Birikim normal oluşumu ile teşekkül eden ilave sermayeler (bkz: Bölüm 22, 1.) özellikle yeni icat ve keşiflerin istismarını ve genel olarak da endüstriyel iyileşme ve mükemmelleşmeyi sağlayıcı araçlar alarak iş görürler. Ne var ki, eski sermaye de zamanla tepeden tırnağa yenilenmeyi gerektiren bir noktaya ulaşır; bu noktaya geldiğinde üzerindeki deriyi sıyırıp atar ve başkaları gibi daha mükemmelleştirilmiş teknik bir kılıkta yeniden dünyaya gelir; şimdi bürünülen bu yeni şekil için de, daha büyük bir makina ve hammadde kitlesini harekete geçirmek için, daha küçük bir emek kitlesi yetecektir. Bu yenilenme sürecinden geçen sermayeler santralizasyon yönündeki hareket yüzünden halen ne kadar çok biraraya gelip birleşmişlerse, emeğe duyulan talepte bunun zorunlu sonucu olarak meydana gelen mutlak azalmanın o kadar büyük olacağı kendiliğinden anlaşılır bir şeydir.

Demek oluyor ki, bir yandan, birikimin oluşumu sırasında teşekkül eden ilave sermaye, kendi büyüklüğü ile orantılı olarak, gittikçe daha az işçiyi kendisine çekerken öte yandan, devresel olarak ve yeni bir bileşimde olmak üzere yeniden üretilen eski sermaye daha evvel kendisi tarafından çalıştırılmakta olan işçilerden gittikçe daha fazlasını iter, kendisinden uzaklaştırır." (age, s. 396-397)

Kapitalist üretim mekanizmasının bu işleyişinin kaçınılmaz sonucu, kapitalist üretimin bir ürünü olan yedek sanayi ordusunun devamlı büyüme istidadı göstermesidir.

"Demek ki, işçi nüfusu, bizzat kendisi tarafından yaratılmakta olan sermayenin birikimi ile birlikte, gittikçe artan bir ölçüde kendisinde nispi bir fazlalığa yolaçan, kendini nispi bir artık-nüfus ihtiva eder hale getiren araçları da yaratıyor. Bu, kapitalist üretim biçimine özgü bir nüfus kanunudur; nasıl ki, gerçek hayatta, her bir özel tarihi üretim biçimi, kendi özel ve tarih bakımından belli sınırlar içinde geçerli nüfus kanununa sahiptir. Soyut bir nüfus kanununu ancak, o da sadece insan kendilerine müdahelede bulunmadığı sürece, bitkiler ve hayvanlar için mevcuttur.

Bir artık-işçi nüfusu birikimin ya da zenginliğin kapitalist temel üzerinde gösterdiği gelişmenin zorunlu bir ürünü ise de, bu aşırı nüfus, tersine olarak, kapitalist üretimin manivelası, hatta, kapitalist üretim biçiminin bir varlık şartı haline gelir. Bu artık-nüfus, her an el altında bulunan bir yedek sanayi ordusu teşkil eder ve, bakım ve yetiştirilmesi için gerekli masraflar kendisi tarafından karşılanıyormuş gibi, tamamen ve mutlak olarak sermayeye ait bulunur. Artık-nüfus, sermayenin değerlenme, değerine değer katma ihtiyaçları için, fiili nüfus artışının sınırlarından bağımsız olarak, her an istismar edilmeye hazır insan malzemesi yaratır. Birikim ve emeğin üretkenliğinde bunun yanı sıra meydana gelen gelişme ile birlikte sermayenin ani genişleme gücü de büyür; bu büyüme, sırf, halen faaliyet halinde bulunan sermayenin esnekliğinin artmasından, sermayenin ancak esnek bir kısmını teşkil ettiği mutlak zenginliğin genişlemesinden, sırf, kredi sisteminin, her türlü özel dürtü altında, bu zenginliğin alışılmadık bir kısmını ilave sermaye olarak birdenbire üretimin emrine vermiş olmasından dolayı olmaz. Bizzat üretim sürecinin teknik şartlarının kendileri, makineler, taşım ve ulaşım araçları vb., artık-ürünün en yüksek bir hızla, ve gittikçe büyüyen boyutlar içinde, ilave

üretim araçlarına dönüşmesini mümkün kılar; sözü edilen büyümenin bir sebebi de budur. Birikimdeki ilerleme ile birlikte son derece büyüyen ve ilave sermayeye dönüştürülebilen toplumsal zenginlik kitlesi, piyasası birden bire genişlemiş olan eski üretim kollarındaki gelişmeden doğan, demiryolları vb. gibi, yeni açılmış üretim kollarına çılgınca bir coşkunlukla atılır. Bütün bu gibi hallerde büyük bir insan kitlesi, derhal ve diğer alanlarda yürütülmekte olan üretim faaliyetlerinin gidişine hiç bir zarar verilmeksizin, can-alıcı önem taşıyan noktalara kaydırılabilecek bir durumda bulunmak zorundadır." (age, s. 401-403)

"Üretimin boyutlarında meydana gelen beklenmedik ve gelişigüzel biçimdeki genişleme, bunlarda aynı şekilde beklenmedik daralmanın da önşartı olur; daralma tekrar genişlemeye yol açar, fakat el altında bulunan bir insan malzemesi olmadan, işçi sayısında nüfusun mutlak artışından bağımsız olan bir çoğalma meydana gelmeden, genişleme mümkün olamaz. İşçi sayısında böyle bir çoğalma, halen çalıştırılmakta olan işçilerin sayısını artırmakta bulunan üretime oranla azaltan yöntemlerden yararlanarak bir kısım işçiyi devamlı surette 'serbest hale getiren' basit bir süreçle yaratılır ve sağlanır. Demek oluyor ki, modern endüstrinin bütün hareket şekli, işçi nüfusunun bir kısmının devamlı suretle işsiz ya da yarı işsiz insanlar haline gelmesine dayanıyor." (age, s. 403-404)

"Bu nedenledir ki, nispi bir artık-nüfusun meydana gelişi ya da bir kısım işçinin açıkta kalışı, üretim sürecinde birikimdeki ilerleme ile birlikte meydana gelen ve bununla üstelik hızı da artan köklü teknik değişimden ve buna bağlı olarak sermayenin değişen kısmında değişmeyen kısmına oranla meydana gelen azalıştan yine de daha yüksek bir hızla olur. Üretim araçları, büyüklük ve etki güçleri itibariyle büyürlerken, daha düşük ölçüde işçi çalıştırma araçları haline gelirlerse, sermayenin kendi (yani doğmasına kendisinin sebep olduğu -ç.) emek arzını kendisinin işçiye olan talebinden, emeğin üretkenliğinde meydana gelen yükselme oranında, daha hızla artırması olgusu, durumda yeniden bir değişikliğe yol açar. İşçi sınıfının çalışmakta olan kısmının aşırı çalışması işçi sınıfının açıkta bulunan yedek kısmını büyütür, bu durumda açıkta ve yedekte bulunan kısmın rekabet yoluyla çalışmakta olan kısım üzerinde yarattığı daha da artmış olan baskı, halen çalışmakta olan işçileri sermayenin hükmü altında aşırı çalışmaya ve boyun eğmeye zorlar." (age, s. 408-409)

SEFALET BİRİKİMİ SERMAYE BİRİKİMİYLE ATBAŞI GİDİYOR

Görülüyor, sermaye birikiminin ileri boyutlara varması, yedek işsizler ordusunun devamlı kabarmasına yolaçmakla kalmaz, aynı zamanda işçinin aşırı çalışmaya zorlanması ve sermayeye olan bağımlılığının daha da pekişmesi sonucunu doğurur. Kapitalist üretim mekanizmasının işleyişinden kaynaklanan bu durumun teorik esaslarını tespit eden Marx, sonuçta, yazı dizimizin bir önceki Kitle'de yeralan bölümünde verdiğimiz paragrafla Kapitalist Birikimin Genel Kanunu'nu vaz eder ve aşağıdaki sözlerle bu kanunun işleyişini parlak bir şekilde tasvir eder:

"Dördüncü kısımda nispi artı-değerin üretimi konusunu incelerken görmüş olduğumuz gibi, kapitalist toplumda emeğin toplumsal üretkenliğini yükseltmeye yarıyan bütün yöntemler bireysel işçinin aleyhine işliyen ve uygulanan şeylerdir, üretimi geliştirici bütün araçlar, üreticinin (işçinin) hâkimiyet altına alınmasını ve istismarını sağlayan araçlar haline gelirler, onu bir parça-insan (Teilmensch) şeklinde güdükleştirirler, onu makinaya ilave edilen gelişigüzel birşey durumuna indirirler, katlanmak zorunda kaldığı işkence ve acı yüzünden yaptığı işten duyabileceği her türlü zevki ve tatmini yokederler, onu işsürecinde kendisi için saklı bulunan entellektüel gelişme imkânlarına, ilmin bağımsız bir güç olarak bu sürece katılıp karışması ölçüsünde, yabancılaştırırlar; onun içinde çalıştığı şartları bozar ve soysuzlaştırırlar, onu iş-süresi sırasında en nefret edilebilecek bir despotluğa boyun eğmek zorunda bırakırlar, bütün ömrünü çalışma ile geçirilen bir iş zamanı haline getirirler, karısı ve çocuğunu sermaye çarkının dişleri arasına fırlatırlar. Ama ne var ki, bütün artık-değer üretme yöntemleri aynı zamanda birikim yöntemleridir, ve birikimdeki her genişleme gerisin geriye bu yöntemlerin daha da geliştirilmesine yarıyan bir araç olur. Bundan dolayı, buradan, aldığı ücret ne kadar yüksek ya da alçak olursa olsun, işçinin durumunun, sermayenin birikmesi oranında, kötüleşmesi gerekeceği sonucuna varırız.

Nihayet, nispi artık-nüfusu ya da yedek sanayi ordusunu birikimin hacim ve gücü ile dengeli bir durumda tutan kanun, işçiyi sermayeye Vulcan'ın çivilerinin Promete'yi kayalara mıhladığından daha sağlam ve kopmaz bir bağla bağlar. Sermaye birikimi ile birlikte meydana gelen ve ona uygun düşen bir sefalet birikimi olması şarttır. Şu halde, bir kutuptaki zenginlik birikimi, öteki kutuptaki, yani kendi emeğinin ürününü sermaye olarak üreten sınıfın yeraldığı karşı kutuptaki sefalet, ıstırap, kölelik, cehalet, vahşet ve kabalık, moral ve entellektüel soysuzlaşma birikimi ile bir ve aynı anda oluyor." (age, s. 424-425)

BURJUVAZİ MARX'IN KANUNUNU DOĞRULUYOR

Buraya kadarı Marx'ın TEORİK vargısı. Ama, masa başında, kafadan uydurulmuş değil elbette. Hayatın kendisinde var olan kapitalist üretimin işleyişinin somut verilerinin incelenmesinden elde edilen ekonomik sosyal bir kanun. Ne ki Marx bu kadarıyla yetinmez ve bu kanunun doğruluğunun kanıtları olarak, hiç de Marksist olmayan bazı burjuva ekonomistlerin, siyasetçilerin dediklerinden örnekler verir. Örneğin Bernard de Mandeville, Kapital'in yayınlanmasından yaklaşık bir buçuk yüzyıl önce, sermaye birikiminin henüz ileri boyutlara varmadığı bu dönemde, zenginliğin kaynağının işçiler olduğunu —sermaye birikiminin işçiye olan ihtiyacını— dile getirmekle kalmıyor, burjuvazinin işçi sınıfına biç-

tiği kaderi de veciz bir şekilde ifade ediyordu:

"...Hayatını günlük çalışmalarıyla kazanan kimseler, kendilerini işe yarar insanlar haline getirecek ihtiyaçlarından gayri bir dürtüye sahip değiller; bunun için, onların bu ihtiyaçlarını ölmeyecek kadar karşılamak akıllılık, tamamiyle tatmin edip yoketmek ise delilik olur. Çalışan bir kimseyi gayrete getirebilmenin biricik yolu, ona orta karar bir ücret vermektir. Çok düşük bir ücret onu, tabiatına göre, bezgin ve şaşkın bir durumda bırakır, çok fazla bir ücret ise küstah ve tembel yapar... Buraya kadar söylenenlerden anlaşılıyor ki, köleliğe yer vermeyen hür bir ülkede zenginliğin en sağlam ve güvenilir alanı, işgörür fakirler kitlesinden meydana gelir. Bunların donanma ve ordunun hiç şaşmayan ve tükenmeyen insan kaynağını teşkil etmeleri de cabası; bunlar olmasaydı ne bir zevk ve ne de herhangi bir ülkenin ürünlerinin değeri olurdu. 'Toplumu' (tabiyatıyla işçi olmayan kimselerden meydana geliyor) 'mutlu kılmak için, büyük çoğunluğun hem cahil ve hem de fakir kalması gereklidir. Bilgi, arzularımızı hem büyültür hem de çoğaltır; oysa, bir kimse ne kadar az şey arzu ederse, onun arzularının tatmin edilebilmesi o kadar kolay olur" (age, s. 375-376)

Yine burjuva iktisatçıları, Marx'ın sözkonusu kanununun yayınlanmasından çok daha önce, sermaye birikiminin ne demeğe geldiğini bir hayli acımasız bir lisanla –ve adeta Marx'a yardımcı olurcasına– dile getirmişlerdi:

"18. Yüzyılın büyük iktisat yazarlarından biri olan Venedikli rahip Ortes, kapitalist üretimin yarattığı antagonizmi toplumsal zenginliğin genel tabiat kanunu olarak görür.

'Bir ülkede iktisadi yarar (iyilik) ve zararlar (kötülükler) daima birbirlerini dengelerler (il bene ed il male ecanamico in una nazione sempre all'istessa mi sura), bazıları için mal bolluğu daima başkaları için bunların yokluğuna denk olur (la copia dei beni in alcuni sempre eguale alla mancanza di ess in altri). Bazılarının büyük çaptaki zenginliği, her zaman çok daha kalabalık olan başkalarının en gerekli tüketim ve kullanım nesnelerinden mutlak surette yoksun bırakılmış olmaları ile birlikte görülür. Bir ulusun zenginliği nüfusuna, sefaleti zenginliğine uygun olur. Bazılarının gayret ve çalışkanlığı, başkalarını miskinlik ve tembelliğe sevkeder, fakirler ve tembeller, zenginlerin ve çalışkanların zorunlu bir ürünüdür.' vb.

Ortes'ten 10 yıl sonra, İngiliz yüksek kilisesine bağlı rahip Townsend, zenginliğin zorunlu bir şartı olarak fakirliği, gayet sert ve kaba bir şekilde, yüceltip göklere çıkarmıştı.

'Çalışmayı kanun zoruyla sağlamak pek çok zahmet, şiddet ve gürültüye yol açar; oysa açlık, sadece sakin, sessiz, sonu gelmeyen bir baskı olmakla kalmaz, gayret ve çabanın en doğal motifi olarak en güçlü şekilde çaba gösterilmesine yol açar.'

Görülüyor ki, herşey gelip açlığın işçi sınıfı arasında yerleşik ve kalıcı bir durum haline getirilmesine bağlanıyor ve bunu da, hükmünü, Townsend'e göre, özellikle fakirler arasında yürüten nüfus ilkesi sağlıyor.

'Öyle görünüyor ki, toplum hayatında en aşağılık, en pis ve en bayağı işlerin yapılıp yürütülmesi için her zaman bazı kimseler el altında bulunsun diye, fakirlerin belli bir derecede basiretsiz' (yani ağızlarında altından bir kaşık olmadan dünyaya gelecek derecede basiretsiz) 'olmaları, bir doğa kanunudur. Böylece, insan mutluluğunun hazinesi çok dolar, daha ince ve duygulu olanlar pis ve sıkıcı işlerden kurtulurlar, ve hiç rahatsız edilmeden kendilerine yaraşan yüksek ve yüce iş ve faaliyetlerine devam edebilirler..." (age, s. 425-426).

"Sismondi ise şöyle der:

'Sanayi ve bilimde meydana gelen ilerleme sayesinde biriken zenginlik işçinin çalışmasıyla meydana gelirken, bu zenginlik, onun kendi tüketimine bırakılacak olsa, onu çalışmaya daha az uygun bir hale getirecektir.' Sismondi'ye göre, 'insanlar' (yani işçi olmayan kimseler) 'sanatın her türlü mükemmelliklerini ve endüstrinin kendilerine sunduğu bütün zevk ve tatminleri işçiler gibi kendilerinin devamlı çaba ve çalışmalarıyla elde etmek zorunda kalsalardı, her halde bunlarsız, yaşamayı tercih ederlerdi... Bugün gösterilen gayret ve harcanan çaba, karşılığı olan şeyden ayrılmış bulunuyor; ilk önce çalışıp sonra da dinlenen insan, aynı insan değildir: aksine sırf birisi çalıştığı için bir başkası dinlenmektedir... Görüldüğü gibi, emeğin üretken güçlerinde meydana gelen sonu olmayan gelişme, hayatlarını hiçbir iş görmeden geçiren aylak zenginlerin lüks ve zevklerini artırmaktan başka bir sonuç doğurmuyor.'

Nihayet, ağır kanlı burjuva doktrinci Destutt de Tracy'nin ağzından da şu bayağı ve kaba sözleri duyuyoruz:

'Fakir ülkeler halkın iyi durumda olduğu, zengin ülkeler ise, genellikle, halkın fakir olduğu ülkelerdir." (age, s. 428)

KAPİTALİST BİRİKİMİN GENEL KANUNU VE GEÇERLİLİĞİ

Daha sonra Marx, –yine kendisinin tekamül ettirdiği bilimsel metodun bir gereği olarak– somut hayata döner ve bu kanunun kapitalist toplumdaki işleyişini SOMUT OLGULARLA son derece kesin ve parlak bir şekilde ispatlar. Kapital'in ünlü bölümlerinden birisini oluşturan ve özellikle Büyük Britanya'dan seçilen bu somut kanıtların burada örneklenmesine gerek yoktur. Çünkü bunların hepsi resmi istatistik verilerine dayanmaktadır ve sosyal demokratların da bu kadarına bir itirazları olmamıştır.

Sosyal demokratların itirazları Kapitalist Birikimin Genel Kanunu'nun kendisinedir. Ne ki onu hiçbir zaman TEORİK PLANDA çürütememişlerdir, hatta bu konuda ciddi bir uğraş dahi göstermiş değillerdir. Onların bu kanuna itirazları tamamiyle pragmatik nedenlere dayanmaktadır. Sosyal demokratlara göre bu kanun Marx'ın, onu vaz ettiği günlerin kapitalizmi için geçerli olabilir. "Ama bu kanunun kapitalizmin tümüne ve özellikle çağımızdaki şekline teşmil edilmesi yanıltıcı olur. Çünkü o zamandan bu yana

köprülerin altından çok sular akmıştır ve o günlerin kapitalizmi de büyük değişikliklere uğramıştır. Marx'ın kapitalizm varoldukça işçilerin sefaletinin daha da artacağı öngörüsünü tarih doğrulamamıştır, çünkü sefalet ne kelime, işçilerin verdikleri mücadele sonucu, bu sınıfın ve diğer çalışan katmanların refah seviyeleri Marx'ın örnekleriyle kıyaslanmayacak ölçüde onlarca, yüzlerce kat iyileşmiştir." Sosyal demokratların, İ.Cem'de de ifadesini bulan, "refah devletinde" işçilerin durumuyla ilgili görüş ve iddiaları, kısaca böyledir.

Batı Avrupa'nın ve Kuzey Amerika'nın işçilerine bakınca hak verdirir gibi gözüken bu iddia acaba Marx'ın kanununun cerh edilebilmesi için yeterli midir?

Bu nokta son derece önemlidir, çünkü Marksistlerle sosyal demokratlar arasındaki politik farklılaşmanın temelinde bu canalıcı nokta yatmaktadır. Marx'ın kanununa göre burjuvaziyle proletarya arasındaki çelişki uzlaşmaz cinstendir. Marx, bu kanunu vaz etmekten başka Kapital' in yine aynı bölümünde "kapitalist birikimin bu ANTAGONİST karakteri" (s. 427, majisküller benim) belirlemesiyle iki karşıt sınıf arasındaki çelişkinin adını da koymuştur. Oysa sosyal demokratlar, her ne kadar kanunun teorik temeline bir itiraz getirmeseler de çelişkinin bu uzlaşmaz karakterini kabul etmezler. Onlara göre sendikal mücadele ile ve parlamenter metodlarla burjuvaziden haklar almak mümkündür, bu yoldan iki sınıf arasındaki uçurum kapatılabilir ve sermaye sahipleriyle işçilerin karşılıklı denge içinde ebediyen yaşamamaları için bir sebep kalmaz, üstelik böylesi işçi sınıfının çıkarınadır!

Marksistlerle sosyal demokratların, birbirlerinden nitelikçe farklı politikalar benimsemelerinin İ.Cem'in deyişiyle bir bölümü "ihtilalciliği seçmişken", diğer bölümünün "demokrasi tercihini" yapmasının– temelinde yatan, Kapitalist Birikimin Genel Kanunu'nun birbirine zıt bu iki "yorumu"dur. Bu nedenle Kapitalist Birikimin Temel Kanunu üzerinde ne kadar dursak azdır.

Marx'ın kendisi bu kanunu vaz ettikten hemen sonra şöyle diyor:

> "Diğer bütün kanunlar gibi bu kanun da işleyişi ve gerçekleşişi sırasında, burada incelemelerine girişemeyeceğimiz, birçok ve çeşitli durum ve şartlar tarafından değişikliğe uğratılır." (age, s. 423)

Acaba sosyal demokratların iddia ettikleri gibi kanunun kendisi mi, en azından 20. yüzyıl için doğru değil, yoksa özünde kapitalizmin her dönemi için geçerli olmakla birlikte, Marx'ın dediği gibi "birçok ve çeşitli şartlar tarafından değişikliğe" mi uğratılıyor? Bunu anlayabilmek için meseleye ilişkin belli başlı noktalara kısaca göz atmamız gerekir.

● Kapitalist Birikimin Genel Kanunu'na mehaz teşkil eden kapitalist üretimin ilerlemesiyle birlikte sermayenin organik bileşiminde değişen sermayenin payının git gide daha azalması ve bunun sonucu her geçen gün daha az miktarda işgücüne ihtiyaç duyulması tespitinin bugün de geçerliliğini koruduğuna karşı çıkacak sosyal demokrat sanırım bulunmaz. Zaten sosyal demokratların da içinde yer aldığı, çalışma süresinin daha kısaltılması mücadelesinin (F.Almanya'daki son 35 saatlik iş haftası kampanyasını hatırlayalım) olabilirliğine imkân sağlayan, bu mücadeleyi devamlı gündemde tutan da bu olgunun ta kendisidir. Demek ki Marx'ın kanununun hareket noktası doğrudur ve bugün de geçerliliğini korumaktadır.

KAPİTALİZM VE İŞSİZLİK

● Söz konusu kanunda ikinci aşama, yukarıda gördüğümüz ilkine bağımlı olarak devamlı bir nispi nüfus fazlasının bulunacağı, üretim süreci ilerledikçe yedek sanayi ordusunun da kabarıklaşacağıdır. Bugün gelişkin kapitalist ülkelerde, ekonominin en başta gelen illeti olarak işsizlik gösterilmektedir. Bu ülkelerde, birkaç istisna dışında işsizlerin çalışma çağındaki nüfusa oranı % 10 civarında seyretmektedir. Sosyal demokratların iktidara geldiği veya halen iktidarda bulunduğu tek bir kapitalist ülke yoktur ki, işsizlik problemi çözülmüş olsun. Marx, söz konusu kanunu ele aldığı bölümde, Kapital'de şöyle diyordu:

> "... İşçi sınıfının bir kısmının aşırı çalışması ile diğer kısmının zorla işsizliğe mahkum edilmesi, ve bunun tersi (yani bir kısmın işsiz durumda olması sebebiyle diğer kısmın aşırı çalışmaya razı olmak durumunda kalması –ç.) bireysel kapitalistin bir zenginleşme, zenginliğini artırma aracı haline gelir ve aynı zamanda yedek sanayi ordusunun meydana gelişini toplumsal birikimdeki ilerlemeye uyan bir ölçüde hızlandırır. Nispi artık-nüfusun meydana gelişinde bu unsurun ne kadar önemli birşey olduğunu, söz gelişi, İngiltere örneği ortaya koymaktadır. Bu ülkenin sahip bulunduğu emekten 'tasarruf' sağlayıcı araçları muazzam ölçüdedir. Böyle olmakla beraber, iş, yarın genel olarak makul bir miktara indirilecek, ve işçi sınıfının farklı tabakaları arasında yaş ve cinsiyete göre yeni baştan bölüştürülecek olsa, ulusal üretimi şimdiki boyutları içinde ve düzeyinde devam ettirmek için halen mevcut olan işçi nüfusu mutlak olarak yetersiz kalırdı. Şimdiki 'üretken olmayan' işçinin büyük çoğunluğunu 'üretken' işçiler haline getirmek zorunluluğu ile karşı karşıya kalınırdı." (age, s. 409-410)

O zamandan bu yana değişen birşey yok. Çarpıcı örnek yine F.Almanya'daki 35 saatlik iş haftası kampanyası. Gerçekten F.Almanya'da haftalık çalışma süresi 40 saatten 35 saate –yani günümüzde "makul" bir sınıra indirilecek olsa– % 10 civarındaki işsizliğin ortadan kalkması, hatta Marx'ın o günün İngilteresi için dediği gibi, eldeki çalışan nüfusun üretime yetmemesi dahi

söz konusudur. Ama buna razı olabilecek bir burjuvazi aramak boşunadır. Nitekim onca grev ve pazarlıklardan sonra, bazı iş kollarında haftalık iş süresi ancak 38,5 saate düşürülebilmiştir. Buna rağmen işsizlik oranında kayda değer bir azalma olmamıştır. Yedek sanayi ordusu olmaksızın kapitalist üretimin mümkün olmayacağının en son kanıtlarından birisidir bu olay.

Kapitalist üretimin sürmesiyle birlikte işsizliği ortadan kaldırmanın bir yolu olarak, verili durumda, ihtiyaç duyulan günlük (haftalık, aylık vb.) toplam çalışma süresinin, işçi sayısı toplamına bölünmesi suretiyle elde edilen çalışma süresi boyunca, çalışabilir nüfusun tamamının istihdam edilmesi ve sermayenin toplam işgücüne ödemeyi gözden çıkardığı ücretler toplamının yine aynı tutularak şimdi çalışan herkese dağıtılması düşünülse bile –ki işsizlik karabasanından kurtulmak için daha düşük bir ücrete razı olabileceğini bekleyebiliriz işçinin– ne kapitalist üretimin yapısı kaldırır, ne de kapitalizm yürürlükteyken bunu yapabilecek sosyal demokrat iktidar çıkar. Zaten çıkmamıştır da! Çünkü burada kapitalist üretimin ve onun yarattığı işgücü piyasasının kuralları işler. Bu nedenle isterse sosyal demokrat olsun hiçbir güç bu piyasanın kurallarının dışına çıkarak tam istihdamı ne planlayabilir ne de uygulayabilir. Burada son sözü söyleyen üretim araçlarının MÜLKİYET BİÇİMİDİR. Üretim araçlarının özel mülkiyeti varlığını koruduğu sürece işsizliği ortadan kaldıracak ekonomik düzenlemelerin yapılabilmesi mümkün olamaz. Çünkü tekelleşme ne denli ileri boyutlara ulaşmış olursa olsun, kârın azamileştirilmesi saiki, uluslararası piyasadaki rekabetin de etkisiyle, sermaye sahiplerini hep daha az işgücü kullanmaya zorlar. Böyle durumlarda da başvurulan yol –isterse iktidarda sosyal demokratlar bulunsun ve işten çıkarmalara karşı sendikalar vasıtasıyla en katı hükümler konmuş olsun– kural olarak İŞÇİ SAYISINDAN tasarruftur. Uretim için gerekli toplam işgücünde sağlanan tasarrufun, İŞÇİLERİN SAYISI AYNI KALARAK ÇALIŞMA SÜRESİNİN KISALTILMASI suretiyle dengelenmesi sermayeyi hiç İLGİLENDİRMEZ. Çünkü böyle olsaydı, kapitalist üretim sürecindeki prodüktiviteyi artırıcı çabaların hiçbir anlamı olmazdı.

Bütün bunlara rağmen farzedelim ki bir sosyal demokrat hükümet kapitalist bir ekonomi düzeninde öyle tedbirler aldı ki işsizlik ortadan kalktı. Bu kârın da ortadan kalkmasının ilk adımı olurdu. Çünkü işsizlik sigortası vb. tedbirlerle işsizler için ne kadar kolaylık getirilmiş olursa olsun, kapitalist bir düzende işçinin en korkulu rüyası işsizliktir, yarınına duyduğu güvensizliktir. Gelişkin kapitalist ülkelerde yapılan anketlerde başlıca şikayetin işsiz kalma korkusu olması bu gerçeğin kanıtıdır. Oysa yedek sanayi ordusunun ortadan kaldırılması demek, yedekte bekleyen bir işsizle yer değiştirme tehdidinin de işçinin üzerinden kaldırılması demektir. Bu ise, işçinin sermayeye olan bağımlılık ilişkisinin hemen hemen çözülmesi anlamına gelir. Ve şimdi işsizlik korkusu olmayan işçi için ikinci adımı atmanın sırasıdır: ÜCRETİNİN DAHA YÜKSELTİLMESİ. Bunun da sonu yoktur. Yahut tam tersine vardır: Artı değerin, sermaye için kâr olarak hiçbir anlam ifade etmeyeceği sınırın altına düşmesi. Bu da kapitalist üretimin sonu demektir! Ki ne sınıf mücadelesi böylesi ütopik varsayımlara yer verir, ne de böyle bir bir sonucu isteyen ve öngören bir sosyal demokrat vardır.

Yedek işsizler ordusu kapitalist üretimin öylesine ayrılmaz bir parçasıdır ki, ne zaman bu orduyu absorbe edebilecek miktarda iş yeri imkânı ortaya çıksa, işsizler ordusu da en dâhiyane metodlarla yeniden üretilir. Bu gerçeğin en çarpıcı örneklerinden birisi gelişkin kapitalist ülkelerdeki göçmen işçilerdir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaygınlaşan göçmen işçi istihdamında, mesele kamuoyuna öylesine takdim edilir ki, kapitalizm artık işsizlik problemini halletmiştir, hem de kendi işsizlerini absorbe etmek ne kelime, işçi açığını kapatmak için yabancı işçilere bile ihtiyacı vardır!

Aslında, bir yandan dışardan işçi İTHAL edilirken, bir yandan da işyerlerinden İHRAÇ edilen işçilerle sayısı devamlı kabarık tutulan işsizler ordusunun varlığını sürdürmesi, gerçeğin hiç de böyle olmadığını, kısa sürede –ve nasıl olup da böyle olduğuna şaşanlara nisbet– açığa çıkarır. Oysa olup bitenin anlaşılmayacak yanı yoktur: Kapitalist üretimin sürmesi için değişken sermayenin oranının azalması gerekir. Üretimdeki ve sosyal şartlardaki gelişmeler, (toplam sermayenin hızla büyümesi, buna mukabil çalışma çağındaki nüfusun artmaması, çalışma süresinin azalma eğiliminin sürmesi vb.) gelişkin kapitalist ülkelerin arzettiği işgücü toplamının, değişmeyen sermayenin erişilen boyutlarının harekete geçirebileceği işgücü kapasitesi tarafından absorbe edilebileceği imkânları yaratmıştır. Bu durumda ücretlerin hızla yükselmesini önlemeye kimsenin gücü yetmez. Bu ise istenilenin tam tersini, değişen sermayenin oranının azalacağı yerde artması sonucunu verir. Çözüm düşük ücrete razı olabilecek –razı olmak ne kelime, kendi ülkesindeki sefaletten kurtulmak için koştura koştura gelecek– göçmen işçidedir.

Böylece bir taşla birkaç kuş birden vurulmuş olur. Ücretlerin düşük seviyede tutulması suretiyle değişen sermayenin oranında bir azalma sağlanabilir. Yedek işsizler ordusu varlığını korur ve işçinin ücret artışı talepleri üzerinde demoklesin kılıcı görevini olanca etkinliğiyle sürdü-

(Devamı 14. sayfada)

Türk Ordusunun Görevi

HALK kitlelerinin yığınsal demokratik katılımı olmaksızın gerçekleşen her burjuva devrimi gibi, Türk burjuva devrimi de tutarlı ve geniş kapsamlı bir siyasal demokrasiye ulaşamamış, sözcüğün en dar anlamında bile demokratik kurumların ve değerlerin yerleşmesi mümkün olmamıştır.

Bunun, objektif bir tarihsel durumdan kaynaklandığı kesinkes doğrudur. Türkiye'de burjuva devrim süreçleri (1908,1920 ve sonrası) ordunun damgasını taşımıştır. Dolayısıyla Türk burjuva devriminin siyasal devlet örgütlenmesi militer bir karakter almış, devletin bu karakteri Cumhuriyet dönemi boyunca burjuva sınıfın tüm politik hakimiyet biçimlerini etkiliyerek siyasal demokrasi konusunda da belirleyici bir rol oynamıştır.

Ancak, böyle bile olsa, Cumhuriyet dönemi boyunca yaşadığımız çok yönlü sosyal süreçler içinde ve kapitalistleşmenin mantıksal sonucu olarak demokrasi meselesinin bugünkü noktadan çok daha ilerde olması, bugünkünden farklı boyutlar taşıması gerekirdi. Halk kitlelerinin demokratik katılımı olmasa bile, sözkonusu olan burjuvazinin hakim sınıf olarak siyasi –devlet– örgütlenmesi ise, sürecin Türkiye'de olduğundan farklı bir biçimde işlemesi gerekirdi. Evrensel bakımdan burjuvazinin devlet örgütlenmesi, tipik ulusal özgürlükleri de içeren bir genellikte, şu veya bu dozda sivilleşme karakteri taşır, bu siyasi yapılanma içinde ordu, devrimde oynadığı rol ne olursa olsun eninde sonunda devletin öteki aygıtlarından biri olarak yerini alır ve genellikle sivil hükümetlerin emrinde çalışır. Çünkü dünya tarihinde burjuvazi pekçok kez askeri yönetimlere başvurmuşsa bile, askeri yönetim ya da ordunun siyaset üzerindeki nüfuzu burjuvazi için dahi normal ve olağan bir yönetim değildir.

Türkiye'de burjuva kapsamda demoratikleşme ve sivil siyasi örgütlenme süreçlerini klasik örneklerinden ayrı mecraya sürükleyen "özgül faktör", Türk burjuvazisinin temel sınıfsal karakterinden asla bağımsız olmayarak şekillenmiş olan Türk ordusunun karakteristiğidir.

Türk ordusunun demokrasiye, devlete, devletin sivil organlarına ve bu kapsamda kendine ve görevlerine bakışı Türkiye'de demokrasiye ilişkin sorunların tamamını açıklamaya yetmez. Bakış açısını, sivil politik güçlerin ve esas olarak burjuva sınıfın meseleyi nasıl gördüğünü de kapsayacak biçimde geniş tutmak gerekir.

YANLIŞ BİR MİRAS TARTIŞMASI

Mesele devleti –demokrasiyi– kimin "koruyacağı" tartışmasında düğümlenir; Türk ordusunun siyasi fonksiyonları bu tartışma mihverinde anlaşılabilir. Bu nokta, demokrasimizin geleneğini de açıklar, geleceğine ilişkin öngörülere ışık tutar niteliktedir.

"Devleti kimin koruyacağı", bu görevin "kime tevdi edildiği" yakın zamanlara kadar –hatta bugün bile– tartışma konusu olmuştur. T.C. devletinin kuruluşunu gerçekleştiren Osmanlı ordusu paşalarının öncüsü Atatürk'ün devleti koruma görevini "gençliğe emanet ettiğini" savunanlar olmuştur. "Muallimlere bıraktığı" da ileri sürülmüştür. Telgrafçılar birer "Manastırlı Hamdi" kesilip bu miras kavgasına katılmışlardır. Aydınlar bu mirasın kendilerine kaldığını kanıtlayabilmek için arşivlerin altını üstüne getirmişlerdir.

Bu çetrefilli miras kavgası hiç birşey kanıtlamazken, asıl mirasçının kim olduğu pekçok defa ve son kez de 12 Eylül 1980 tarihinde anlaşılmıştır: "Atatürk Cumhuriyetin korunması ve kollanması görevini, kanuna koyduğu bir madde ile Türk Silahlı Kuvvetlerine vermiştir." (Kenan Evren, "12 Eylül öncesi ve sonrası", 1981, s. 327)

Ancak bu çıplak somutluk dahi sorunu aydınlatmaya yetmemiştir. "İyi ya..." denmiştir, "ordu kışlasına çekilsin, asıl göreviyle uğraşsın, yurdumuzu ve Cumhuriyetimizi korusun ve kollasın"!

DOĞRU BİR "YURT SAVUNMASI" ANLAYIŞI:

Türk ordusunun "asli" görevinin "yurt savunması" olduğu kesindir. Ancak bu görevin kapsamının da doğru anlaşılması gerekir.

Türk ordusunun klasik anlamda yurt savunması görevi 1922 yılında son bulmuştur. Türkiye o tarihten bu yana her hangi bir istila tehditi altında kalmamıştır. Türkiye'nin "dış düşmanı" da bulunmamaktadır. T.C. burjuvazisi II. Dünya Savaşı'nda bile "tarafsız" kalmayı becerebilmiş ve tüm Avrupa faşizme karşı savaşırken kendisi her iki tarafa da şirinlik muskası dağıtarak idare-i maslahat etmiş, özellikle Hitler'i kızdırmamak için özel bir özen göstermiştir. Savaştan sonra ise önce ABD'yi davet etmiş, sonra da "beynelmilel komünizm"e karşı "hür dünya"da yerini almış, hatta Kars'a asker gönderip emperyalizme sadakâtini ispatlamış, bunun "mükâfatı" olarak NATO'ya kapağı atarak uluslararası burjuvazinin askeri bakımdan da emrine girmiş, ordusunu NATO'ya ve ABD'ye emanet etmiştir.

Şu halde T.C. herhangi bir saldırı tehdidi ve tehlikesi altında değildi. Tersine, kendisi saldırgan bir paktın ileri bir karakolu olarak hem ordusunu angaje etmiştir, hem de sosyalist ülkelere karşı sayısız ABD üssü-

ne topraklarını açmış, dahası da 1958'de Lübnan'daki devrimci gelişmelere karşı ABD'nin askeri müdahelesine yataklık etmiştir. Şimdi de, Çevik Kuvvet ve 11 havaalanı hazırlığı ile ABD' nin Ortadoğu'ya muhtemel saldırılarına yardakçılığa soyunmuştur.

O halde Türk ordusunun "asıl görevinin", yahut da "savunma" görevinin içeriğini, onun bütçesinin veya "iaşe bakanlığının" adından çıkaramayız; Türk ordusunun gördüğü ve burjuvazinin ona gördürdüğü fiili hizmetlere bakmak gerekir.

Türk ordusunun –ve "Türk aleminin"– "en büyük düşmanı komünizmdir". Komünizm dış değil, "iç düşmandır". Savunma işte bu içerdeki düşmana karşı sözkonusudur. Türk ordusunun görev bilinci buna göre şekillenmiştir: "Türk inkilabının başlangıcında sürdürülen bağımsızlık savaşıyla Türk yurdunun düşman işgali altından kurtarılışını izleyen günlerde Atatürk, bundan sonra asıl içimizde bulunan düşmanla mücadele edilmesi gerektiğini belirtmişti." (K.Evren, aynı kitap, s. 271) Yani ordunun ve T.C.'nin "yurt savunması" dediği şey, kendilerinin de açıkça belirttikleri gibi, yurdu, "iç düşman komünizm" den korumaktır, bir halk ihtilaline karşı ve Kürt ulusal-sosyal kurtuluş mücadelesine karşı Cumhuriyeti (devleti) korumak ve kollamaktır. Şu halde, onlar için "yurt–devlet"tir. Dolayısıyla, "yurt savunması–devlet otoritesi–Türk ve Kürt halklarının tepesinde ordu sopası"dır.

"DURUMDAN GÖREV ÇIKARMAK"

Konumuzu güncel bazı örneklerle biraz daha somutlamaya çalışalım. 12 Mart muhtıracısı paşalardan Muhsin Batur, yazdığı anılarında[1] ordunun devleti koruma hummasına tutulduğu bir dönemden kesit almaktadır. "Durumdan görev çıkaran" subaylar komutanlarına "ihtilal" dosyaları sunuyorlar; devlet şeması teklif edip hükümet listeleri hazırlıyorlar. "Parlamentonun seviyesini yükseltmek için" tedbir öneriyorlar. Komutanlar subaylar arasında "ihtilal anketi" yapıp darbe tarihi saptamaya çalışıyorlar. Başbakan (Demirel) bütün bunları biliyor ve "bence ihtilal için vasat ve sebep yoktur"[2] diyor.

Bir başka örnek: Gürler'in cumhurbaşkanlığına "evet" demiyen AP lideri Demirel iki orgeneral tarafından "darbe" ile tehdit ediliyor. Demirel'in cevabı: "... şu zat başbakan olacak dediniz. Partinizden istediğini alacak dediniz, yönetime ters düşenlerden bakan aldınız. Güvenoyu alacak dediniz, hepsini yaptık... örfi idare lâzım dediniz, biz yine peki dedik. Anarşistlerin asılması gerekir dediniz, el kaldıran biziz. Anayasa değişecek dediniz, değiştirdik. Reform çıkacak dediniz, çıkaran biziz..."[3]

Bir örnek daha: 1979 yılı sonunda darbe yapmayı kafasına koymuş olan 5 general (bugünkü Evren cuntası) Cumhurbaşkanı Korutürk'e niyetlerini açıkladıktan sonra "başımıza geç" teklifinde bulunurlar. Aldıkları cevap şu olur:

"–Bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum. O da bugün, ülkenin çok kritik bir dönemden geçtiğidir. Başbakan olan kişi hazinenin 70 sente muhtaç olduğunu söylemiş kişidir. Ekonomik borç gırtlağa kadar çıkmıştır. Üstelik terör devlet gücünü tehdit ediyor. Bence böyle bir durumda müdahele iyi olmaz. Üstelik ben iki ay sonra ayrılıyorum. Şimdi sizin bu tip bir girişiminize katılmam, sanki görev süremi uzatmak istiyormuşum gibi bir intiba yaratır. Bunu kesinlikle istemem. Bence bir müdahele için çok hazırlıksızsınız. Ancak siz bunu mutlaka yapmak istiyor ve beni engel olarak görüyorsanız, o zaman istifa ederim. (M. Ali Birand, 12 Eylül 04.oo.)

Darbe yapmak için cunta kurmuş bulunan K.Evren ve arkadaşları, amaçlarını gerçekleştirmekte kararlı olduklarını ve asla vazgeçmeyeceklerini söylediklerinde, parlamento tarafında makamına seçilmiş bulunan Cumhurbaşkanı Korutürk'ün verdiği cevap siyasi tarihimize "altın harflerle yazılacak kadar" ibret verici olmuştur:

"Olmaz arkadaşlar...Bana bir büyüğünüz olarak sorarsanız bu aşamada bir hareketi sakıncalı bulurum. Bakın, anarşi odak noktasına çıkmıştır. Ordu bununla belki başa çıkabilir. Ancak ekonomik çözümler daha ağırlaşacaktır. Yokluklar, halkın şikayetleri artacaktır. Kış içinde olmamız, bu durumu daha da güçleştirecektir... Bir şeyi unutmayın ki, tarihe bakarsanız görürsünüz, her müdahelenin bir zamanı vardır. Akaryakıtsızlıktan kamyonlar işlemiyor, beş kuruşsuzluktan, dövizsizlikten petrol alınamazken darbe yapılmaz. En basiti, çamurdan tanklarınızı hareket ettiremezsiniz. Döviz anlaşması yapılmaya çalışılan kurumların tümü, daha çok kaygılanıp geri çekilirler. Hazırlıksızsınız, kitaplarda bile darbelerin Mayıs-Ekim döneminde yapıldığını görürsünüz...İşte bütün bunlardan dolayı bir süre daha bekleyin." (a.g.k, s. 148)

ORDUNUN GÖREV BİLEŞENLERİ:

Tekrar dönmek üzere buraya bir nokta koyup 65 yıllık cumhuriyet döneminde Türk ordusunun "savunma" görevini hangi alanlarda yerine getirdiğine bir göz atalım.

● Türk ordusunun ilk görevi "amele fikriyatına" dayanan komünizmi ezmek olmuştur. Bu bütün "amele"nin ezilmesi demektir. Daha somutta, işçi ve emekçi sınıf hareketinin baskı altında tutulmasıdır. Burjuvazinin "asayiş" sorunu ve "siyasi istikrar" talebi ancak böyle çözüme kavuşturulabilir. (Ordunun ikinci ve bütünleyici görevi ise "bölücülüğü" ezmektir, yani

Kürt ulusal taleplerini ve mücadelesini bastırmaktır.)

Takrir-i Sükun'dan beri ordu bu iki "işi" yapar. Bunun bilinen klasik yöntemi; sıkıyönetim, seferberlik ilanı, sivil yönetime yardım ve ülkeye yayılmış olan jandarma teşkilatının kullanılmasıdır. 65 yılın 35 yılı sıkıyönetim altında geçmiştir. Sıkıyönetim grev dağıtıp, zorla işbaşı yaptırır; miting ve gösterileri engeller, toplantı yasağı koyar, okulları işgal eder, yayın yasaklar, askeri mahkemeler kurar, "istihsalin" devamını sağlar. 1963'te Zonguldak maden işçilerinin grevinin bastırılması, 15-16 Haziran direnişinin ordu aracılığıyla kırılması, Kavel, Demirdöküm grevlerine askeri müdahele, Tariş direnişinin sindirilmesi ve nihayet 12 Eylül öncesi yaygın grevlerin darbe ile bastırılıp herşeyin dümdüz edilmesi, Cumhuriyet döneminde ordunun işçi hareketine karşı kullanılmasının akla gelen bazı örnekleridir.

Bu, burjuvazinin orduya yüklediği bir görevdir fakat aynı zamanda ordunun özerk görev anlayışı haline gelmiş bir görevdir. Uzatmalı çavuşundan, generaline kadar bütün profesyonel askerler, bulundukları her yerde, savaşta ve barışta, asker olmalarının gereği ve imtiyazları ile "devlete sahip" çıkarak, asayişe karışabilir, güç kullanabilir. Profesyonel asker, konumu ne olursa olsun, sivil toplumsal güçlerden izole edilmiş olarak yaşar; kendini devlet sayar ve hiçbir yazılı kurala bağlı olmayan bu bilinç emeklilikte bile sürer. Askerle aile bireyi arasında bile bu konuda aşılmaz bir mesafe her zaman bulunur.

Ordu emekçi sınıf hareketini bastırma görevini burjuvaziden direktif aldığı için değil, kendi görev anlayışı olduğu için yerine getirir. Burjuvazi bu durumu iyi bilir ve iyi kullanır.

● Ordunun Kürt düşmanı misyonuna gelince:

Orduya —ve burjuvaziye göre— komünizmin bir diğer tezahürü Kürt meselesinin "alevlenmesidir". Bu mesele bir Kürtçe şarkıdan bile "alev" alabilir. Kürt halkının kölece bir ulusal bağımlılığa mahkum tutulmasında burjuvazinin en güvenilir gücü ordusudur. Türk ordusu bu konuda burjuvaziden gelecek "gafleti" bile affetmeyecek kadar duyarlı bir şoven idoloji ile donanmıştır. Tıpkı komünizm gibi bölücülük de iç düşmanıdır ve düşmanla savaşır gibi Kürtlere karşı savaşmak Türk ordusunun şanındandır. Subayların askeri eğitimi onların bağnaz birer Türk milliyetçisi ve azılı birer Kürt düşmanı olarak yetiştirilmelerine göredir. Türk ordusunu hükümet darbeleri dışında da ikide bir "kışlasından çıkaran" birinci faktör Kürt sorunu olmuştur. Bugün 200 binlik 3. ordu mevcudu sırf bu amaç için beslenmektedir; küçük bir zabıta olayında bile bu 3. ordu, gönderilen takviye güçlerle birlikte ayağa kaldırılır, eğitimi, donatımı, tatbikat planları ve yerleşimi bir "Kürt ayaklanmasını" bastırmaya göre tanzim olunur. Kurtuluş savaşı sürerken T.Kürdistanı'ndaki sivil direniş hareketlerinin merkezi otoriteye bağlanması, bu mümkün olmazsa bastırılması için yoğun bir askeri hareket sürekli diri tutulmuş, Kürdistan'ın siyasi statü planında "zap-u rapt altına alınması" aynı zamanda askeri bir denetim temeli üzerinde sağlanabilmiştir. Cumhuriyet dönemi ordusu 1940 yıllarına kadar Türkiye Kürdistanı'nda "sürekli savaş" halinde tutulmuş, Kürt ayaklanmalarında ve muhtelif olaylarda geniş katliamlara girişmiştir. Kürdistan'da subaylar dilediği insiyatifi kullanabilmekte, ölüm cezası verip infaz edebilmekte, yakıp yıkmakta ve halkın mallarına el koyabilmektedirler. Ordunun Kürdistan'a ve Kürt halkına karşı eylemini düzenleyip sınırlayan her hangi bir yasa "yürürlükte" değildir.

● Emekçi sınıf hareketini ve Kürt hareketlerini bastırmak gibi iki temel görevinin yanında Türk ordusunun bir üçüncü ve son görevi, fırsat doğdukça Türk burjuvazisinin yayılma emellerini somuta geçirmektir. "Hatay meselesi" bu yöntemle halledilmişti. 1974'te Kuzey Kıbrıs'ın işgal edilerek bağımsız bir ülkenin toprak bütünlüğünün yokedilmesi, Balkan Paktı'nın tek yanlı lağvedilerek Batı Trakya'daki silahsızlandırılmış sınır koridorunun ilhakı, Türk ordusunun bu görevinin belli başlı kanıtlarıdır. Burjuvazinin yayılmacı emellerinin Türk ordusu içindeki ideolojik yansımaları Turancılıktan Musul ve Kerkük rüyasına, 12 Adaya kadar geniş bir alanı kapsar ve somuta geçirilecek uygun fırsat arar.

"İç düşmana" karşı "savunma" görevleri, Türk ordusunu politikanın "içinde" yahut "dışında" değil, politikanın ve devletin sahibi olarak konumlandıran bir yapılanma içinde gerçekleştirilebilir. Yukarıdaki örneklerimize dönerek bunun somutta nasıl biçimlendiğine kısaca bakabiliriz.

ORDUYA "SİVİL" BAKIŞ

Türk ordusunun "görev bilinci" salt generallere münhasır olmayıp, onu devletin "asli sahibi" gibi gören köklü bir "sivil" gelenekten de güç alır. Ordu tarafından iktidarın "bütününe" el konması, öteki devlet aygıtlarıyla (hükümet, parlamento, siyasi partiler vb. temsili kurumlar) her hangi bir çatışmaya gerek kalmaksızın gerçekleşir, yargı organları, üniversite ve basın dahil hiç bir sivil kurumdan bunun bir "iktidar gasbı", yahut, hiç değilse bir "yetki gaspı" olduğuna dair itiraz yükselmez. Sivil devlet kurumları böylesi durumda tam bir boyun eğişle askeri darbeyi yapanların emrine girerek, kendilerine biçilen yetkiler ne kadarsa, onları kullanmaya koyulurlar; darbecilerle kolayca bütünleşerek, kendi özel uzmanlık alanlarına kaba müdaheleleri sineye çekerek, hatta askerlerin buyrukları-

na meşruiyet sağlamak için kendi varlık nedenlerini de inkâra yönelerek "hizmetlerine" devam ederler. Hiçbir ordu darbesi Türkiye'deki çabuklukla "hukuki kılıf" bulamaz, "normalleşemez"!

Ordu müdahelesinin devlet sistematiğini altüst etmesi, yetki dağılımını hukuki olmaktan çıkarıp keyfi hale sokması, seçilerek gelmiş kurumları yoketmesi, "milli irade" kökenli bütün olgu ve değerleri "gayri meşru" ilan edip kendi "meşruiyetini" ileri sürmesi, "halktan" alıp kullandıkları yetkilerinin bir-kaç generalin eline geçmesi vb. gibi, klasik demokrasi mantığına veya "sivil toplum" geleneğine yüzde yüz ters gelişmeler, kaynağını "milli iradeye" borçlu bulunan siyasilere ve siyasi partilere "ters" gelmez. Direnmek, itiraz etmek, tartışmak vb. çok tabii olması gereken tepkileri gözükmez. Bunu, güçleri yetmediği için değil, hakları olmadığına inanmadıkları (ordu komutanlarına ise müdahele hakkı tanıdıkları) için başvurmazlar. Allende'nin darbecilere karşı direnerek ölmesi, Butto'nun darbeye teslimiyeti reddedip idamı kabullenmesi, Türkiye'deki demokrasi kültürü açısından birşey ifade etmez.

Bu "sivil" bakış büyük "askeri" kolaylıktır. Kolaylık "yönetimi " yönlendirmede değil, (bu zaten Güvenlik Kurulları, brifingler, 'askerler ne istiyor'u açıklama yoluyla normal zamanda yürümektedir) parlamenter demokratik yapının "devleti korumakta" acze düştüğü kanaatiyle duruma çözüm bulmak noktasındadır.

Her subay devleti koruma ve kollama hak ve ödevini dilediği yollardan kullanabilir; kendi Cuntasını kurup cuntalarla ilişkiye geçebilir; komutanlarına çözümler önerip onlardan katılım ve destek isteyebilir; çözümü bir askeri müdahelede bulduğunu açıklama ve bunun hazırlığını yapma hakkını kullanabilir; darbe dosyaları hazırlayıp planlar oluşturabilir; kendini güçlü gören cunta hükümetle ve siyasi partilerle pazarlığa oturabilir; darbeyi "şartlara" bağlayıp erteleyebilir veya "ara" siyasi formüller üzerinde uzlaşma sağlayabilir; bu başbakan, şu bakan olsun veya olmasın diye ağırlık koyabilir; memleketin ekonomik ve asayiş sorunlarını teşhis ve tedavide sivil devlet güçleriyle görüş uyuşmazlığı içinde olabilir; kendi görüşlerini kabul ettiremezse bütün siyasi partileri ve kurumları "vatan ve devlet düşmanlığıyla" suçlayabilir; "hukuk-mukuk" ve "demokrasi" gibi gerekçelerle kendini ve amaçlarını sınırlamadan ve hiçbir gizlisi-saklısı bulunmadan darbe yapabilir; darbenin psikolojik ortamını oluşturmak için sabotaj, provokasyon vb gibi yöntemleri önceden deneyebilir; darbenin başarısı için başka ülkelerin gizli servisleriyle ilişkiler kurabilir; anayasada ve kanunlarda yazılı bütün suçları işler ve anayasayı "ilga" ederek yaptıklarını suç olmaktan çıkarabilir.

Ordunun bütün bunları düşünüp yapmasının en azından "olağandışı" görünebilmesi için burjuvazinin, siyasi partilerinin, sivil devlet bürokratlarının genel olarak demokrasi bilinç ve kültürünün orduya karşı "hazımsız" olması gerekir. Olmayan budur ve güncel somut örneklerinden de görüleceği gibi, burjuva politik güçleri için böyle bir problem yoktur.

Türk burjuvazisi kendi ekonomik gerçekliğinden bakarak Türk ordusunun sadece "mevcuduna" itiraz eder; 600 binlik ordunun "büyük" olduğunu söyler; mevcudun azaltılması ve askerin "ekonomik faaliyete" kaydırılması (bedava işgücü) görüşünü savunur; ordunun fonksiyonunun bilincinde olarak, bunun daha küçük bir ordu ile de yapılabileceği kanaatini taşır. Ama bu noktada insiyatif burjuvazinin elinde değildir; Türk devlet geleneğinin militer karakteri, NATO içindeki yükümlülükleri ve askerlerin kendi gerekliliklerine olan sonsuz inançları böylesi "reform" anlayışına asla izin vermez. Konu hep tabudur, "hassas" ve dokunulmazdır; askerin "kışlasından çıkmasını" davet eder niteliktedir.

Türk ordusunun devlet ve toplum hayatımızdaki yerini doğru saptamak için şu iki yanlışa düşmemek bakımından da önem taşır. Ordu'ya karşı uzlaşma, denge kurma ve birbirini karşılıklı gözetme vb. gibi durumu kabullenen ama asla anti-militer konumlardan tartışmıyan burjuva gelenekten demokrasi beklemek. Bu yaklaşım, yer yer ordu ile de çelişkiye düşebilen burjuva gericiliğini aklamak ve demokrat saymak gibi bir yanlışa götürmektedir. İkinci yanlış, Kemalizm fikrine yaslanarak burjuva gericiliğine karşı çıkarken Türk ordusuna ilerici misyonlar vehmederek ve demokrasi meselesini sadece laiklik-irtica, Atatürkçüler-Abdülhamitçiler çatışmasına indirgeyerek köklü bir demokrasi sorununu, devletin militer karakter ve geleneğini hesaba katmamaktadır. Bu yanlış ordunun "darbe" yapma hakkı dahil sivil hayata bütün müdahelelerini baştan kabul etmeye, subaylardan demokrasi beklemeye, hatta kestirme iktidar hesaplarını onlarla birlikte yapmaya (cuntacılığa) götürmektedir.

Halbuki toplumumuzun önündeki demokrasi hedefi, "sivilleşmeyi" de içeren, ama asla bununla yetinmeyip her türden burjuva gericiliğini de dışlayarak geniş bir toplumsal demokrasi öngören kapsamlı bir süreçtir. Anti-militarist mücadele, yığınlar için demokratik ve siyasal özgürlükler öngören bir programla bütünleştiğinde ancak bir anlam kazanır ve etkili olabilir. Ve anti-militarist hedefleri olmıyan, kapsamlı bir sivilleşme ve demokratikleştirme öngörmeyen yaklaşımlar "en soldan" gelse bile kendi içinde tutarlılık taşıyamaz, halk yığınlarını inandıramaz. ●

Orta Doğu'da Barışa Giden Yol

İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 24. Plenumu Merkez Kontrol Komisyonu üyelerinin de katılmasıyla 3 Ağustos 1984 tarihinde toplanmış, "Knesset (İsrail Parlamentosu) Seçimlerinin Sonuçları ve Siyasi Durum" başlıklı bir raporla, bazı kararlar onaylanmıştır. Toplantıya İKP MK Genel Sekreteri David Khenin başkanlık etti.

İKP MK, Knesset Seçimleri sonuçlarının aşırı sağ güçlerin yükselişinin ve İsrail toplumunda tehlikeli gelişmelerin ortaya çıkmasının bir kanıtı olduğuna inanmaktadır. Şovenizm ve ırkçılık, İsrail'i yöneten siyonist çevrelerin ideoloji ve politikasının her zaman temel direği olmuştur. Ama bu nitelikler ABD desteğindeki Haziran 1967 savaşından beri tehlikeli boyutlarda azgınlaşmamıştır.

İKP MK, seçimler sırasında Maarah bloğunun, (İsrail İşçi Partisi'nin başını çektiği blok) Likud bloğunu (M.Begin'in liderliğini yaptığı blok) yenilgiye uğratmasının Maarah bloğunu güçlendirmediği gerçeğinin altını çizmektedir. Çünkü bu parti Knesset'te, daha ılımlı partiler olan Sivil Halklar Partisi ile Shinui Partisine üç milletvekilliği kaptırmıştır.

Bu gelişmenin nedeni Maarah bloğu liderliği ile Likud bloğu arasında Filistin sorunu ve Lübnan sorununda bir farklılık olmamasıdır. Sosyo-ekonomik alanda bile Maarah, işçilerin düşmanı büyük kapitalistleri savunan Likud politikalarına karşı kendi alternatif politikalarına sahip değildir. Dış politikada, ABD emperyalizminin stratejik müttefikleri olarak Likud ve Maarah ortaktırlar. Bunlar, İsrail'in bağımsızlığını bir kenara bırakmış, emperyalizmin, Sovyetler Birliği'ne, bağımsız ülkelere, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi veren halklara karşı tezgahladığı en kirli oyunlarda kendileri için tesbit ettiği rolü seve seve yerine getirmektedirler. İşte bu yüzden seçim kampanyası sırasında, Maarah Likud politikalarının temellerine saldırmamakta, sadece onunla şovenizm ve sağcılık alanında yarışmaktadır.

İKP MK, Likud ve Maarah arasında bir "Ulusal Birlik" hükümeti kurulması yolundaki görüşmelerin onların bu ortak politikalarının mantıki bir sonucu olduğuna inanmaktadır. Bu ortak politika onların bir programa ulaşabilmelerine imkân sağlamaktadır. Likud-Maarah veya Maarah-Likud bloğu barışa ve sosyal sorunların çözümüne giden tüm yolları tıkayacaktır; kitlelerde halen var olan umutsuzluk duygusunu daha da yoğunlaştırarak faşist diktatörlüğe yol açacaklardır.

İKP MK, barış ve demokrasinin çıkarı için, işçilerin ve halkın büyük çoğunluğunun çıkarı için Likud'un ve –faşist ve dinci fanatiklerden oluşan– müttefiklerinin süregelen egemenliğine son vermek ve bir "Ulusal Birlik" hükümetinin kurulmasını engellemek gerektiğini ilan eder. Bu iki olanağa giden tüm yollar kapatılmalıdır.

İKP MK, mevcut koşullar altında Maarah'ın, Likud'a muhalif olan güçlere yaslanarak bir hükümet kurmasını ve mevcut politikasını barış, demokrasi, eşitlik ve sosyal ilerleme yararına değiştirmesini talep eder.

Bu hükümet:

1. Tüm İsrail askeri birliklerini derhal ve koşulsuz olarak Lübnan'dan geri çekmelidir.
2. Ortadoğu'da, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararları ve Sovyetler Birliği'nin yeni barış girişimleri doğrultusunda barışın sağlanması için uluslararası bir konferansın toplanmasını sağlamalıdır.
3. İki ulus için iki devlet ilkesini –İsrail ve Filistin– tanıdığını ilan etmelidir.
4. Askeri harcamaları azaltacak, işgal altındaki topraklarda yeni yerleşim bölgeleri kurulmasını durduracak, bütçede sağlık ve eğitim hizmetleri için ayrılmış payları arttıracak bir politika izlemelidir. Büyük kapitalistlere verilmiş tüm ayrıcalıkların iptal edilmesi ve önceliğin işçilere ve orta tabakalara ayrılması sağlanmalıdır.
5. İsrail'deki Arap nüfusun her alanda eşitliğinin, ulusal ve sivil haklarının garanti edilmesini, el konmuş topraklarının geri verilmesini ve mahalli Arap yönetim organlarına karşı yürütülen ayrımcı politikaya son verilmesini gerçekleştirmelidir.
6. Kadınlara her alanda eşit haklar tanınmasını sağlamalıdır.
7. Dinsel inanç ve vicdan özgürlüğünü garanti etmelidir.
8. Demokratik özgürlükler genişletilmeli ve korunmalı, ırkçılığı ve ırkçı örgütleri yasaklayan kanunlar çıkarılmalıdır.
9. ABD ile stratejik ittifaka son verilmeli, ulusal bağımsızlık, bağlantısızlık politikası izlenmeli, barışı güçlendirecek nükleer felaket ihtimalini ortadan kaldırmaya yönelik çabaları desteklemelidir.

Barış ve Eşitlik İçin Demokratik Cephe'nin, mevcut koşullar altında seçimlerde elde ettiği sonuç bir başarı olarak nitelendirilebilir. Cephe çok karmaşık koşullar altında çalışmalarını yürütmüştür. Tüm kitle haberleşme araçları, Cephe, İsrail Komünist Partisi ve Sovyetler Birliği aleyhinde geniş bir kampanya yürütmüştür. Seçimlerde Cepheyi zayıflatmak için sözde "İlerici Barış Listesi" oluşturulmuştur. Bu listede görüşleri birbiriyle çelişen, ancak ortak amaçları İKP'nin ve Barış ve Eşitlik İçin Demokratik Cephe'nin İsrail'deki Arap ve Musevi nüfus arasında destek bulmasını engellemek olan kişiler yeralmıştır. Ancak

bir şekilde emperyalizm yanlısı ve Sovyet düşmanı olan bu listenin stratejik amacı, NATO'nun, özellikle ABD yönetiminin, İsrail'deki ve Arap dünyasındaki gerici güçlerin amaçlarıyla tamamen çakışmaktaydı. Bazı Maarah ve Likud çevrelerinin ve Müslüman Kardeşler gibi dinsel fanatiklerin bu "ilerici" listeyi desteklemeleri bir tesadüf değildir.

Knesset'in 11. seçimlerinde Demokratik Cephe durumunu korumuş, (oyların % 3.4'ü olan) 70.000 oy kazanmış ve Knesset' teki temsil durumunu (dört temsilci) sürdürmüştür.

....

İKP MK, İsrail'de ırkçılığın güçlenmekte olduğuna ve muhtelif partiler ve örgütler tarafından açıkça savunulduğuna, gençliğin bir bölümünün ırkçılık fikriyle zehirlendiğine dikkat çeker. Irkçılık kendini Musevi terörist örgütlerin faaliyetlerinde en gaddar şekliyle göstermektedir: Bu örgütler işgal altındaki topraklarda Filistinlileri katletmekte, camileri, diğer kutsal islam ve hristiyan anıtlarını bombalamaktadır.

En endişe verici gelişme ise aşırı sağcı ve dinsel fanatik çevreler ile terörist faşist çeteler arasındaki dikkat çekici ideolojik yakınlaşmadır. İsrail'in işgal ettiği topraklardaki Filistinlilerin buradan sürülmesi gerektiği yolundaki Khane çetesinin fikirleri diğer müfrit çevreler ve partilerce paylaşılmaktadır. Bu çevreler ve partilerin Khane çetesinden farkları yalnız taktiklerde ve terör metodlarında kendini göstermektedir.

İKP MK, ırkçılığı ve ırkçı örgütlenmeleri yasaklayacak, böylece Khane benzeri müfritlerin tüm halk için oluşturduğu tehdidi ortadan kaldıracak, katliamları önleyecek bir yasa çıkarılmasını talep etmektedir.

İKP MK, Musevi ve Arapların ortak gücüyle, ırkçılık ve faşizme karşı, işgal altındaki topraklarda yaşayan Filistin Arap halkının ve İsrail'deki Arap nüfusun desteklenmesi amacıyla geniş bir cephenin kurulması çağrısında bulunur.

....

İKP MK, Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'da adil ve kalıcı bir barış için ileri sürdüğü teklifleri memnuniyetle karşılamıştır. Sovyetler Birliği'nin girişimi Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararlarıyla ve İsrail'in barışsever güçlerinin –İsrail Komünist Partisi, Barış ve Eşitlik İçin Demokratik Cephe, diğer gruplar ve kişiler– fikirleriyle tam bir uyum içindedir. ●

Bu yazı Information Bulletin, sayı 1984/22'den özetlenerek çevrilmiştir.

SOSYAL DEMOKRASİ VE BİLİMSEL SOSYALİZM

(Baştarafı 8. sayfada)

rür. Ve nihayet işinden olmamak için işgücünü olanca yoğunluğuyla üretime seferber eden göçmen işçi sayesinde izafi artı-değer hızla artarak kârın azamileşmesine hayret verici katkılar getirir. Böylece değişen sermayenin oranının yeniden düşürülmesi ve yedek işsizler ordusunun daha da kalabalıklaştırılması için çok elverişli bir sarmal oluşur. (Sürecek)

DEMOKRASİ, ONA İHTİYACI OLANLARLA KAZANILIR

(Baştarafı 3. sayfada)

nülüyor, dönüldü" teranelerine rağmen faşist yönetim "bin yıl sürecek" iktidarını perçinlemekten geri durmamaktadır. 13 Kasım seçimleri öncesinde Cunta tarafından hazırlanan fakat zaman yetersizliğinden "kanun"-laştırılamayan "Polis Görev ve Yetkileri" kanun tasarısı bunun çarpıcı bir kanıtıdır. Dışarıya şirin gözükmek için sıkıyönetimler yer yer kaldırılmaktadır, ama yerlerine sivil sıkıyönetim sayılan olağanüstü hâl yürürlüğe konmaktadır. Bunun da kaldırılacağı durumlarda sıkıyönetimin ebedileştirilmesi için sözkonusu kanun gerekmektedir. Bu kanuna pekçok çevre tepki göstermektedir ve bu, herşeye rağmen olumludur. Ne ki, hükümet bildiğini okumuş ve herkesin tepkisini çeken bir iki madde dışında, kanun askerlerin istediği gibi –Ulusu'nun da "evet" oyuyla– geçmiştir. Kısacası Evren-Özal ikilisi pekçok sağ çevrenin eleştirilerine dahi kulaklarını tıkamışlardır. Bu da gösteriyor ki, yığınlar aktif olarak tepkilerini göstermedikçe, sahip oldukları kollektif gücü önleyici müeyyide haline getiremedikleri sürece, faşizm en fazla demokrasi filizlenmelerini bastırmanın ön tedbirlerini almaktan geri durmayacaktır.

Bu konuda SODEP'in 9 Haziran Saraçhane mitingine Evren'in gösterdiği tepki, en aymazları bile ayıktırıcı niteliktedir. Hazret bilindiği gibi son derece masum bazı sloganlara dahi tahammül edememekte, "bunlar hâlâ yapılabiliyor demek... Bu bize ders oldu" diyerek, hem niyetini hem de "kudretini" dile getirmektedir. Evren'in bu dediklerinin anlamı açık açık şudur: Ya bundan böyle bazı mitinglere izin verilmeyecektir, ya da mitingi yapan merciler "mitinginizde şu, şu, şu, şiarlar haykırılırsa, partinize şu gibi müeyyideler uygulanacaktır." şeklinde baştan tehdit edilerek korkutulup pasifize edileceklerdir.

Üstelik Evren sözkonusu sloganları söyleyenlerin polis tarafından yakalandıklarını hatırlatan bir gazeteciye büyük bir pervasızlıkla "Evet yakalanmışlar, ama yarın gider beraat ederler. O nedenle önemli olan bunların olmamasıdır." diyecek ve kendi karakuşi hukuk "kuralları"nı dahi tanımayacak kadar gözü dönmüş bir diktatördür. İşte bugün Türkiye'de demokrasiye ihtiyacı olanların karşısında böylesine azılı bir demokrasi düşmanı, onun başında bulunduğu bir dikta rejimi vardır. Böylelerinin de demokrasinin asgarisine tahammüllü olmayacakları besbellidir.

Ama başka çare de yoktur. Demokrasi düşmanlarının demokrasiye razı olup olmamaları kendi bilecekleri iştir. Esas olan, bizlerin neye razı olup neye olmayacağımızdır. Bugün geniş yığınlar demokrasinin düşmanları tarafından demokrasinin yokluğuna, faşizme zorla razı ettirilmektedirler. Ama bu geçicidir. Çünkü yığınlardaki faşizme razı olmama potansiyeli bir süreç boyunca başkaldırma potansiyeline ve giderek aktif anti-faşist mücadeleye evrimleşecektir. Tabii bu sürecin rayına oturmasında esas görev proletaryaya, onun siyasi güçlerine, ilk başta da Marksist-Leninistlere düşmektedir. Biz bu görevimizin üstesinden gelebildiğimiz, geniş yığınlar için cazibe merkezi olabildiğimiz, onları demokratik hak ve özgürlüklerin savunulmasına aktif olarak kazanabildiğimiz ölçüde demokrasiden hazzetmeyenlerin, demokrasiye katlanmaya RAZI ETTİRİLECEĞİ, faşizm suçlularından ise HESAP SORULACAĞI günler yaklaşacaktır. ●

CAMP DAVİD ANLAŞMASINDAN REAGAN PLANINA

(Baştarafı 16. sayfada)

tin ulusal kurtuluş hareketini içinden bölüp etkisizleştirmeyi amaçladığı açıktır. Nitekim Reagan Planı ve o doğrultuda Ürdün kralı Hüseyin ile Mısır Cumhurbaşkanı Mübarek'in girişimleri, doğrudan doğruya, FKÖ'nün Filistin halkının tek meşru temsilcisi sıfatıyla sözkonusu "Barış" sürecinde eşit taraf olma hakkını inkâra dayanıyor.

Bundan bir süre önce kral Hüseyin ile FKÖ lideri Arafat arasında dolaylı yoldan Reagan Planı'yla ilgili olarak imzalanan Amman Anlaşması üzerine Doğu Arap ülkeleri komünist partilerinin yayınladıkları ortak bildiride şöyle denilmektedir:

"Amman Anlaşması Filistin halkının kendi bağımsız ulusal devletini yaratma hakkına tecavüz etmekte ve FKÖ'nün Filistinlilerin tek meşru temsilcisi olarak davranma hakkını yadsımaktadır. 'Barışa karşı toprak' ilkesinden ve 242 sayılı Güvenlik Konseyi kararından (tüm tarafları, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesine karşılık İsrail devletinin varlığını tanımaya çağıran, fakat bu arada Filistin bağımsız devletinin kurulması sorununa hiç değinmeyen karar sureti) yola çıkan bu anlaşma, Filistin halkının kendi yurduna dönme, kendi kaderini tayin ve bağımsız bir ulusal devlet kurma hakkını vurgulayan daha başka Birleşmiş Milletler kararlarını yok saymaktadır. Amman anlaşması Ortadoğu sorununa bir çözüm sağlamanın ilkelerini tespit için bütün taraflarm –ve bu arada Filistin halkının tek meşru temsilcisi FKÖ'nün de diğerleriyle eşit haklara sahip bağımsız bir delegasyon olarak– katılacağı bir uluslarası konferans düzenlenmesi yolundaki Sovyet girişiminden de ayrılmaktadır."

Öte yandan İsrail Komünist Partisi merkez organı Zu Haderech'de dile getirilen İsrail KP görüşüne göre de "Mübarek'in girişimi FKÖ'nün Filistin halkını temsil etme hakkını yadsımakta, Hüseyin ile 'ılımlı Filistinlilere', yani İsrail'in suyuna gidenlere Filistin halkının çıkarlarına ve adil bir barışa aykırı düşen anlaşmalara girme yetkisi tanımaktadır.Mübarek'in girişimi, Filistin halkını ulusal haklarından vazgeçip ABD-İsrail dayatmasına boyun eğmeye zorlamayı amaçlayan Camp David ve Reagan Planının yeni bir eklentisidir."

Görülüyor ki Filistin-Ürdün federasyonu fikri emperyalizmin Filistin sorununun kökünü kazıyıp Filistin halkını kendi bağımsız ulusal devletine kavuşmaktan alıkoyma niyet ve hesabının bir ürünüdür. Ayrıca bu fikir üzerine inşa edilen sözde "barış" girişimleri tüm Arap ulusal kurtuluş hareketi için de tehlikelerle dolu bir süreci öngörüyor. Önlenmediği takdirde bu süreçte alınacak yol eninde sonunda İsrail'in bölgedeki zorba konumunu güçlendirecek, giderek Ürdün'ün bir İsrail protektorasına dönüşmesine kapı açacak ve bu arada çeşitli Arap ülkeleri arasındaki çelişkileri, gerginlikleri de ilerici rejimler ve politikalar aleyhine kızıştıracaktır.

Bu durum ışığında, emperyalizmin hesap ve planlarını boşa çıkaracak yolun, bir yandan Reagan Planı ve onun çeşitlemelerine karşı kesin ve kararlı tavır almaktan, öte yandan da siyonizmin Filistin anayurdunu ilhakı oldu bittiye getirmesine karşı anayurtta kararlı ve etkin direnişten geçeceği gün geçtikçe daha iyi anlaşılıyor. ●

DÜZELTME

Geçen sayımızdaki dizgi hatalarından dolayı okurlarımızdan özür dileriz. Önemli gördüğümüz iki yeri aşağıdaki şekilde düzeltiyoruz:

● "DYP Konusundaki Yanılgılara Dikkat!" başlıklı yazıda, 3. sayfada, orta kolonda ilk paragrafın sonunda 5 satır düşmüştür. Paragrafın sonu şu şekilde bitecektir:
"Zaten 'ben burjuva partisiyim, burjuvazinin çıkarlarını kollarım, gerisi beni ilgilendirmez' diyen tek bir burjuva partisi yoktur ve olamaz. Tüm burjuva partileri kendilerini 'ulusun tümünün' çıkarlarının yegane savunucusu olarak gösterirler. Bunu yutturabildikleri ölçüde de ulusun çeşitli katmanlarından oy alırlar."

● "Kitlelerin Mücadeleye Kazanılması Esastır" başlıklı yazıda, 10. sayfa, son kolonda bir harf hatası cümlenin anlamını değiştirmiştir. Doğrusu şudur:
"Öyle olduğu kitlelerce de –komünistlere en muhtaç oldukları anda– görülmeli, bilinmeli, hayatın akışı içinde değerlendirilmelidir."

Camp David Anlaşmasından Reagan Planına...

İSRAİL yönetimi Lübnan'ın güneyindeki İsrail müstevli güçlerini sözde geri çekti. Sözde diyoruz, çünkü çekilirken de İsrail'in oralardan elini çekmeyeceğini, "gerektiğinde" Lübnan topraklarına saldırılarını sürdüreceğini açıkça ilân etti. Zaten İsrail'in güney Lübnan'da kendi silahlandırdığı Hıristiyan paramiliter güçlerle ve hatta kimi müslüman-Şii gruplarla açık ya da gizli kapaklı ilişkileri sürüyor. Bu çevrelerin ya da doğrudan siyonist ajanların şimdiden sürdürdükleri çeşitli terörist eylemler –ve daha ileride yer alacak başka "vahim" olaylar– İsrail yönetimine her zaman için yeniden silahlı müdahele, yakıp yıkma, öldürme, dehşete salma bahaneleri sağlayacak. Kısacası İsrail'in eli her zaman güney Lübnan'ın üzerinde olacak.

Öte yandan İsrail yönetiminin Lübnan'da son yıllarda giriştiği yıkım hareketi ve onun ardından gelen, daha da süren başka eylemler ve politikalarla Lübnan'daki Filistinlilere ve Filistin Kurtuluş Örgütüne indirilen ağır darbe, siyonizmin "İsrail hudutları" içinde saydığı Batı Yakasındaki durumun ve koşulların gözardı edilmesine neden olmamalı.

İsrail'in Lübnan'ı istilasının en önemli amaçlarından biri, Batı Yakasında İsrail işgalini daha da tahkim etmekti. Siyonist politika Lübnan'daki Filistinlileri ezerek Batı Yakasında yaşayan Filistin nüfusunu manen çökertip İsrail işgaline karşı direnişin kökünü kazımayı umuyordu. Lübnan istila edilip Beyrut topa tutulurken aynı zamanda Batı Yakasında ve Gazze şeridinde baskı alabildiğine artırılıyor ve buna paralel olarak bu bölgelerin ekonomik asimilasyonu yönünde ciddi tedbirlere başvuruluyordu.

Bu bağlamda önemli girişimlerden biri, Filistinlilerin topraklarının zorla ellerinden alınması sürecinin hızlandırılmasıdır. Halen Batı Yakasındaki tüm toprakların altıda biri, Gazze şeridindekilerin de üçte biri İsraillilerin eline geçmiştir. El konulan topraklar üzerinde kurulan yeni İsrail yerleşim merkezlerinin nitelikleri de İsrail politikasının siyonist yayılma amaçlarını yansıtmaktadır. Bu merkezlerde ekonomik faaliyet askeri faaliyetle elele yürütülmekte ve İsrailli nüfusun yerleştirildiği bölgeler herşeyden önce sözde "savunma" ihtiyaçları göz önünde tutularak belirlenmektedir.

Yerleşim merkezlerinin Filistinlilerin çoğunluk olduğu başlıca yöreler çevresinde yoğunlaştığı dikkati çekiyor. Amaç Arap nüfusu bölüp dağıtmak, sıkı kontrol altında tutup canından bezdirerek kitle halinde göçe zorlamaktır. 1967'den bu yana yüz binden fazla Filistinli Batı Yakasını terketmiştir. Şimdi de her yıl aşağı yukarı on bin kişi ana yurtlarından ayrılmak zorunda kalmaktadır. İşin bir ilginç yanı da İsrail yerleşim merkezleri programının baştan sona ABD'nin mali desteğiyle gerçekleştirilmekte olmasıdır. Bu destek ABD vergi mükelleflerine her yıl 200 milyon dolara mal oluyor.

Batı Yakasında yaşayan Filistinliler bu terör ve şiddet politikasına kitle gösterileri, protesto grevleri gibi eylemlerle karşı çıkmaktadırlar. Bu eylemlere her çevreden insan katılmaktadır: işçiler, çiftçiler, öğrenciler, entellektüeller. Filistinlilerin bu mücadeleyi çeşitli boyutlarda birlik halinde sürdürmeleri İsrail yönetici kliğinin Batı Yakası ve Gazze şeridindeki fiilen ilhak politikasını boşa çıkaracak çok önemli bir güç oluşturabilir. İçinde İsrail'li komünistlerin de kısmen yer aldığı Filistin Komünist Partisi'nin ağırlıkla önem verdiği bu süreçte Filistin halkının kendi kendini yönetmesini sağlayacak ve giderek İsrail yönetim mekanizmasına alternatif oluşturacak kurumlaşmaların da gündeme gelmesiyle bağımsız Filistin devletinin çekirdeği Filistinlilerin anayurdunda kök salıp filizlenmeye başlayabilir.

Bu bağlamda, Reagan Planı türünden ABD emperyalist tezgâhlarının –Ürdün'le bir federasyon çerçevesinde Filistin'e "özerklik" önerileri ve sonuç alınıncaya kadar Batı Yakası ile Gazze şeridinde İsrail yerleşmelerini dondurma vaadlerinin– Filistin halkının kendi kaderini tayin ve meşru haklarını elde etme mücadelesini yokuşa sürüp saptırmayı, ve bu yolda Filis-

(Devamı 15. sayfada)

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 16 34, 41 Duisburg 1 – F.Almanya, Fiyatı: 50 T.L